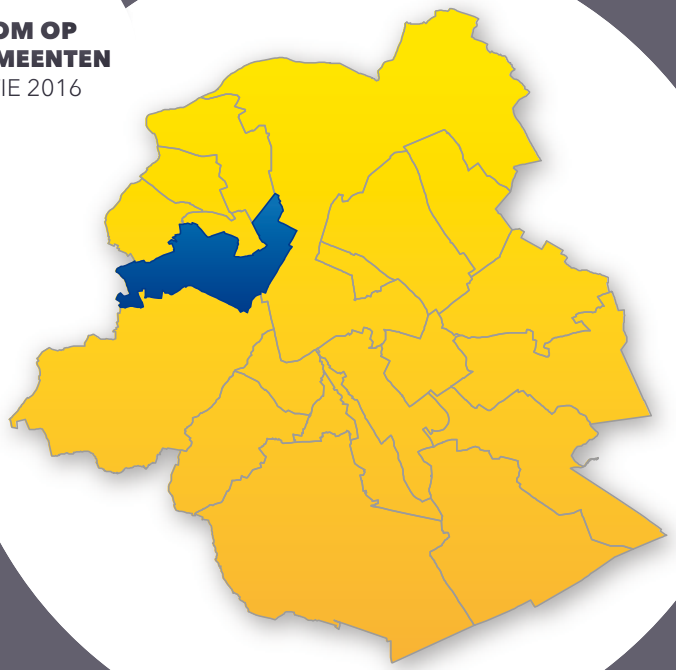
bisa
perspective.brussels
brussels instituut voor statistiek en analyse

OBSERVATORIUM
VOOR GEZONDHEID EN
WELZIJN BRUSSEL

OBSERVATOIRE DE
LA SANTÉ ET DU SOCIAL
DE BRUXELLES

ZOOM OP
DE GEMEENTEN
EDITIE 2016

zoom op

SINT-JANS-MOLENBEEK

bisa
perspective.brussels
brussels instituut voor statistiek en analyse

OBSERVATORIUM VOOR GEZONDHEID EN WELZIJN BRUSSEL

OBSERVATOIRE DE LA SANTÉ ET DU SOCIAL DE BRUXELLES

COMMISSION COMMUNAUTAIRE COMMUNE
GEMEENSCHAPPELIJKE GEMEENSCHAPSCOMMISSIE

irib
institut de recherches interdisciplinaires sur Bruxelles

INSTITUT DE RECHERCHES
INTERDISCIPLINAIRES SUR BRUXELLES
UNIVERSITÉ SAINT-LOUIS - BRUXELLES

UNIVERSITÉ SAINT-LOUIS BRUXELLES

UNIVERSITÉ SAINT-LOUIS - BRUXELLES

Realisatie
Brussels Instituut voor Statistiek en Analyse
Observatorium voor Gezondheid en Welzijn Brussel
Institut de recherches interdisciplinaires sur Bruxelles -
Université Saint-Louis - Brussel (directie: Benjamin WAYENS)

Vertaling
Brussels Translation

Lay-out
Nathalie DA COSTA MAYA,
Centre de Diffusion de la Culture Sanitaire asbl

Voor meer informatie

Brussels Instituut voor Statistiek en Analyse
Roger KALENGA-MPALA
Perspective
Naamsestraat 59 – 1000 Brussel
bisa@perspective.brussels – www.bisa.brussels

Observatorium voor Gezondheid en Welzijn Brussel-Hoofdstad
Marion ENGLERT en Sarah LUYTEN
Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie
Louizalaan 183 – 1050 Brussel
observat@ggc.irisnet.be – www.observatbru.be

Depotnummer
D/2016/9334/16
D/2016/6374/264

Het rapport mag gekopieerd worden mits vermelding van de bron:
Brussels Instituut voor Statistiek en Analyse en Observatorium voor Gezondheid en Welzijn Brussel-Hoofdstad (Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie), 2016, Zoom op de gemeenten: Sint-Jans-Molenbeek.

Ce document est également disponible en français.

1. SINT-JANS-MOLENBEEK EN HAAR INWONERS IN ENKELE WOORDEN 4

2. BEVOLKING 10

2.1. Evolutie en loop van de bevolking 10
2.2. Structuur van de bevolking volgens leeftijd en geslacht 11
2.3. Nationaliteiten 13
2.4. Huishoudens 14

3. JONGE KINDEREN 15

3.1. Evolutie van het aantal kinderen jonger dan 3 jaar 15
3.2. Kinderopvang: dekkingsgraad en toegankelijkheid 15

4. ONDERWIJS 17

4.1. Evolutie van de bevolking van 3 tot en met 17 jaar 17
4.2. Schoolbevolking: onderwijsniveau, plaats van scholing en onderwijsvorm 18
4.3. Schoolachterstand 19

5. ARBEIDSMARKT 20

5.1. Socio-economische positie van de bevolking 20
5.2. Activiteits-, werkgelegenheids- en werkloosheidsgraad 21
5.3. Profiel van de niet-werkende werkzoekenden 22
5.4. Deeltijdse werknemers 22

6. ECONOMISCHE ACTIVITEIT 23

6.1. Binnenlandse werkgelegenheid 23
6.2. Ondernemingen 24
6.3. Evolutie 2006-2013 25

7. INKOMENS 26

7.1. Fiscale inkomens 26
7.2. Personen die leven van een minimum- of vervangingsinkomen 29
7.3. Rechthebbenden op de verhoogde tegemoetkoming (RVV) 30

8. GEMEENTELIJKE FINANCIËN 31

8.1. Kernindicatoren voor de gemeentelijke financiën 31
8.2. Structuur van de belangrijkste gewone ontvangsten en uitgaven 31
8.3. Investeringen 33

9. HUISVESTING 34

9.1. Kenmerken van het woningbestand 34
9.2. Sociale woningen 36
9.3. Huurprijs en vastgoedprijzen 36

10. GEZONDHEID 37

10.1. Gezondheid van de pasgeborenen 37
10.2. Algemene gezondheidstoestand 39

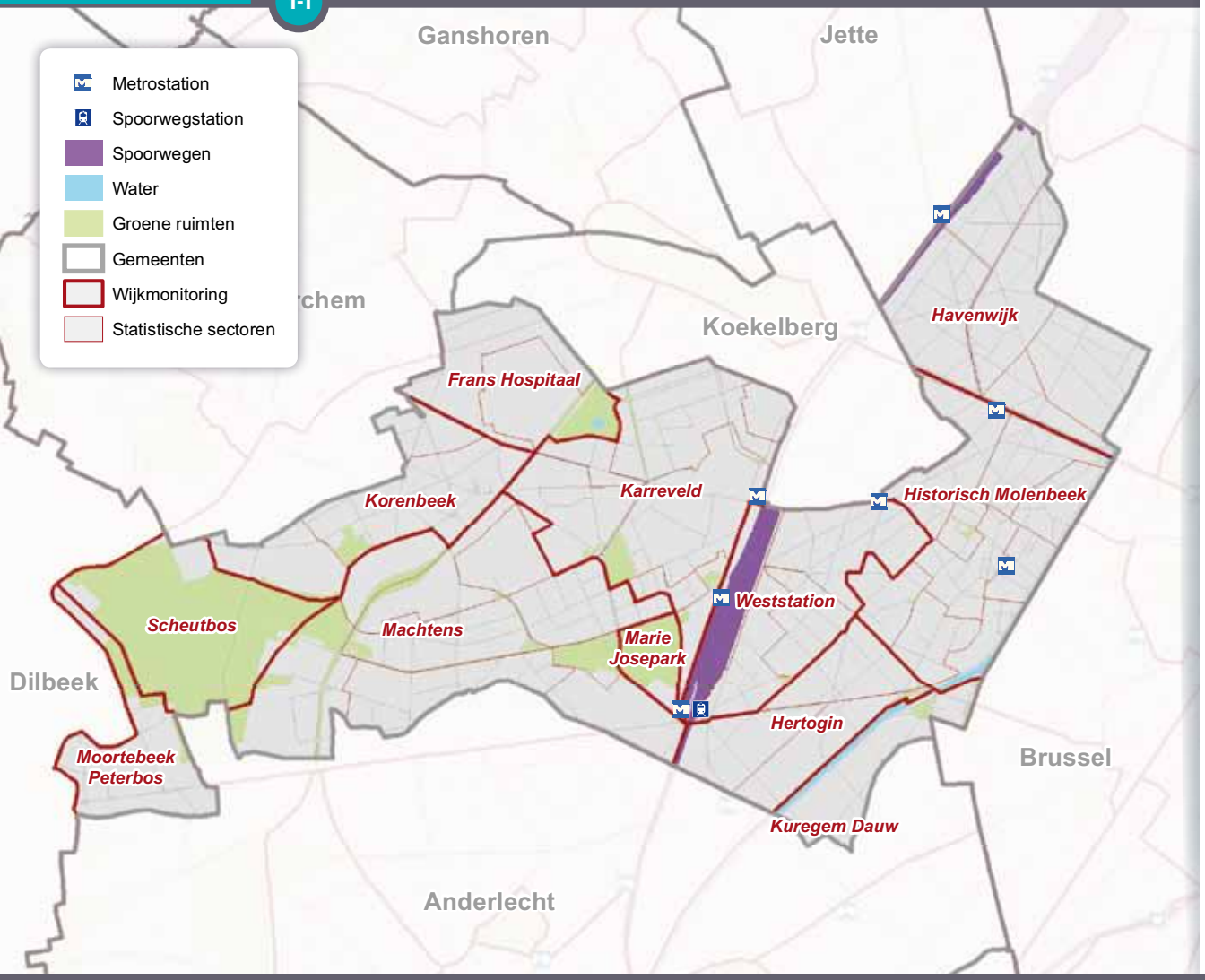
WOORDENLIJST 42

LIJST MET ACRONIEMEN EN AFKORTINGEN 46

VOOR WIE MEER WIL WETEN 47

1. SINT-JANS-MOLENBEEK EN HAAR INWONERS IN ENKELE WOORDEN[1]

1-1 Referentiekaart van Sint-Jans-Molenbeek

LANDSCHAPPELIJKE EN STEDENBOUWKUNDIGE STRUCTUUR VAN DE GEMEENTE

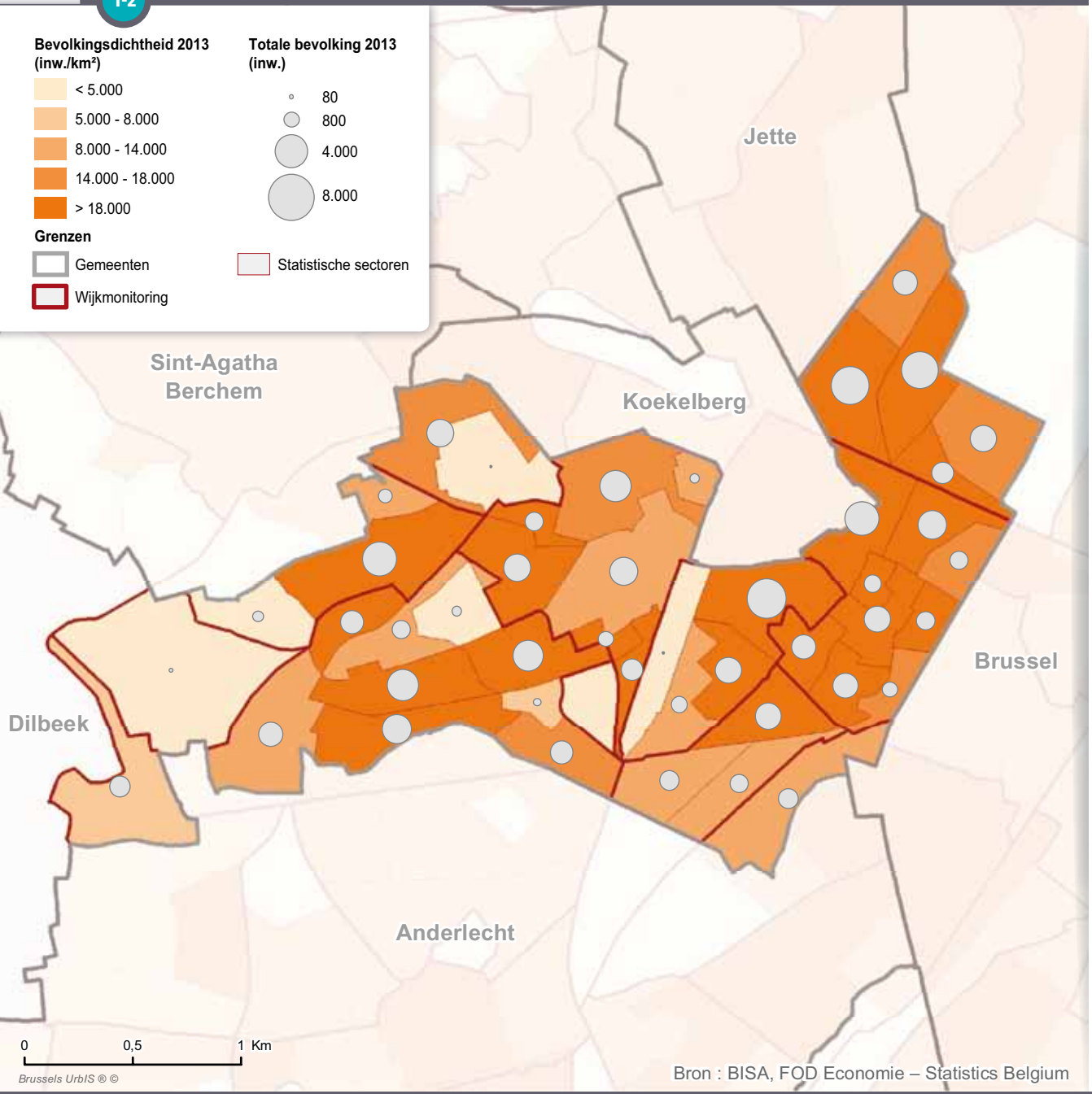
Sint-Jans-Molenbeek (5,9 km², 4 % van het gewestelijk grondgebied) is gelegen in het westen van het Brussels Gewest en grenst in het noorden aan Stad Brussel (Laken), Jette, Koekelberg en Sint-Agatha-Berchem, in het oosten aan het kanaal en het centrale deel van Stad Brussel, in het zuiden aan Anderlecht en in het westen aan Dilbeek (Vlaamse Gewest).

De **referentiekaart** 1-1 geeft weer hoe de gemeente wordt opgedeeld wanneer infragemeentelijke statistieken worden voorgesteld, meer bepaald in statistische sectoren[2] en wijken van de Wijkmonitoring. De gemeente Sint-Jans-Molenbeek telt 12 wijken, waarvan twee parken (Scheutbos en het Marie-José park) en de wijk "Weststation" is grotendeels een spoorwegsite. Een deel van deze wijk wordt momenteel herontwikkeld. De grenzen van sommige wijken overschrijden de gemeentegrenzen. Dit is het geval bij de wijken Frans-Hospitaal (met Koekelberg), Korenbeek, Moortebeek - Peterbos, Machtens, Kuregem-Dauw (met Anderlecht) en de Havenwijk (met Stad Brussel). Deze intergemeentelijke wijken benadrukken de continuïteit van het stadsweefsel. De gemeente is zeer heterogeen en kenmerkt zich door een mix van woonwijken en voormalige industriewijken langsheen het kanaal. De Gentse- en de Ninoofsesteenweg, de Leopold II-laan en de Mettewielaan zijn de belangrijkste grote verkeersassen die Sint-Jans-Molenbeek doorkruisen.

De **landschappelijke en stedenbouwkundige** structuur van Sint-Jans-Molenbeek is zeer heterogeen en bestaat uit twee grotere gehelen. Het lager gelegen, historische, oostelijke deel in de kanaalzone, en het hoger gelegen westelijk deel. We zien

1 Op het einde van het document vindt u een selecte bibliografie, pagina 47.
2 De blauwgekleurde woorden worden in de woordenlijst op het einde van dit document gedefinieerd.

1-2 Bevolkingsdichtheid per statistische sector, Sint-Jans-Molenbeek, 1 januari 2013

een duidelijke scheiding gevormd door de sporen van het Weststation, tussen Oost-Sint-Jans-Molenbeek, dat deel uitmaakt van de verstedelijkte gordel sinds de eerste helft van de 19de eeuw (eerste kroon), en het westelijke deel van de gemeente, ontstaan uit een meer recente verstedelijking (tweede kroon). Het westelijk deel van de gemeente is minder dicht bewoond.

Oost-Sint-Jans-Molenbeek en de kanaalzone

Het hele oostelijke deel van de gemeente gelegen tussen het kanaal en het Weststation, is sterk verstedelijkt en er is slechts weinig groene ruimte (zowel openbare parken als private tuinen). Oost-Sint-Jans-Molenbeek omvat de volkswijken Historisch-Sint-Jans-Molenbeek, Weststation, Hertogin, Kuregem-Dauw en de Havenwijk. Dit deel van de gemeente, gelegen in de eerste kroon kenmerkt zich door een erg hoge bevolkingsdichtheid (26 810 inwoners/km² in de wijk Historisch-Sint-Jans-Molenbeek) 1-2. In het algemeen bestaat dit deel van de gemeente uit een oud woningbestand. Arbeiderswoningen en kleine opbrengstgebouwen domineren het straatbeeld, soms afgewisseld door recentere sociale woningen. De as van de Gentsesteenweg wordt eveneens gekenmerkt door oudere gebouwen. De voormalige transportsite Tour & Taxis behoort eveneens tot de Havenwijk, maar ligt op het grondgebied van Stad Brussel. De enige onbewoonde ruimte in dit deel van de gemeente is het spoorwegterrein van het Weststation, een echte topografische en sociale breuklijn in de gemeente.

Sinds begin jaren 1990 werden heel wat **stadsprojecten** gelanceerd, onder andere in het kader van de wijkcontracten (een samenwerking tussen de gemeente en het Gewest) of via federale fondsen (Beliris of Grootstedenbeleid). De autoluwe Gentsesteenweg, de heraanleg van het gemeenteplein, de westelijke kleine ring langs het kanaal, en de reconversie van de Belle-Vue brouwerij in hotels en een opleidingscentrum, hebben op bepaalde plaatsen de functie of het karakter van het stedenbouwkundig weefsel en de openbare ruimte in het oosten van Sint-Jans-Molenbeek gewijzigd. Sinds 1993

werden 13 wijkcontracten gelanceerd in de gemeente, allemaal gesitueerd in het oosten van Sint-Jans-Molenbeek. Twee wijkcontracten zijn nog lopende in 2015 (Rond Léopold II en Kleine Zenne). In het kader van de wijkcontracten werd geïnvesteerd in de publieke ruimte, sociale voorzieningen, huisvesting en -in mindere mate- in het socio-economisch weefsel. Naast deze overheidsgestuurde stadsprojecten zijn er in Sint-Jans-Molenbeek ook tal van (semi) privé-initiatieven die de woonomgeving van de inwoners en het socio-economisch weefsel in de buurt trachten te verbeteren.

Net als de Anderlechtse wijken langsheen het **kanaal**, kent Oost-Sint-Jans-Molenbeek momenteel een sterke bouwdynamiek die zich de komende jaren zal verder zetten. Deze richt zich voornamelijk op woningbouw. Er werden in deze wijken dan ook heel wat klein- en grootschalige huisvestingsprojecten gerealiseerd door overheden en (semi-)private ontwikkelaars. Het gaat hier zowel over renovatie als nieuwbouw. Heel wat voormalige industriesites werden omgevormd tot woningen, ateliers en lofts. Daarnaast werd aanzienlijk geïnvesteerd in de publieke ruimte, hoewel de groene openbare ruimte nog steeds erg schaars is in dit deel van de gemeente.

In de wijk rondom de Heyvaertstraat, plant de gemeente samen met het Gewest de verhuis van de tweedehands-autohandel naar het havengebied in het noordoosten van het gewest. Dit moet ruimte vrijmaken voor meer diverse stedelijke economische activiteiten en gemengde huisvesting. In het kader van de OGSO's (Ondernemingsgebied in een Stedelijke Omgeving), plant de gemeente eveneens samen met het Gewest en private actoren de reconversie van de voormalige industriewijken (Historisch-Sint-Jans-Molenbeek en de Havenwijk). De realisatie van meer vermenging van wonen, serviceflats, ondernemingen en handel is het voornaamste doel, naast de versterking van het kanaal als alternatieve mobiliteits-as.

In de nabije toekomst staat de reeds lang aanslepende renovatie van de Graaf van Vlaanderenstraat en de Loquenghienstraat (Stad Brussel) op het programma. Verder verwachten we in de komende jaren sterke veranderingen in de kanaalzone door de heraanleg van de Ninoofsepoort (heraanleg van het kruispunt en aanleg van een nieuw gewestelijk park). Daarenboven staan er nog andere belangrijke projecten op de agenda zoals de start van de herinrichting van het Weststation en de aanleg van een voetgangersbrug over het kanaal, samen met nieuwe woningen, een nieuw park, bijkomende kantoren, parkings en een nieuwe tramlijn op de Tour & Taxis-site. Dit zal een belangrijke impact hebben op de omliggende Molenbeekse wijken.

Het westen van Sint-Jans-Molenbeek

Het westen van de gemeente verstedelijkte sterk na de Tweede Wereldoorlog en behoort tot de tweede kroon van het Brussels Gewest. Dit deel van Sint-Jans-Molenbeek omvat de volkswijken Frans Hospitaal, Karreveld, Korenbeek en Machtens en de parken Marie-José en het Scheutbos. We vinden er voornamelijk residentiële wijken met appartementsgebouwen van zeer uiteenlopende omvang, afgewisseld met rijwoningen, bel-etagewoningen, villa's en oude arbeiderswoningen rondom het voormalige distributiecentrum van Delhaize. Het plateau van het Scheutbos, een grote, semilandelijke groene ruimte aan de westelijke grens van de gemeente, is eveneens een belangrijke grote onbebouwde ruimte in Sint-Jans-Molenbeek. Deze site staat bekend voor haar **landschappelijke kwaliteiten**, kent een grote biodiversiteit en maakt zo deel uit van het groene en blauwe netwerk van het Gewest.

De **stadsvernieuwing** in dit deel van de gemeente is van minder grote omvang dan in historisch Sint-Jans-Molenbeek. Toch zijn er enkele grote bouwprojecten (bv. rondom het Edmond Machtensstadion) en ook een aantal kleinere renovatie- en nieuwbouwprojecten, meestal gerealiseerd door particulieren of private vastgoedontwikkelaars. De overheid investeerde vooral in de heraanleg van de openbare ruimte, waaronder de renovatie van het Marie-Josépark en het Karreveldpark (Beliris), en de renovatie van het gemeentelijk zwembad in de Machtenswijk. Verder werd de drukke verkeersas van de Mettewielaan heringericht.

De sociale woningen

Verspreid over de gemeente zijn er verschillende straten of buurten met sociale woningen. Sint-Jans-Molenbeek beschikt over een relatief groot aanbod aan sociale woningen (9 sociale woningen voor 100 private huishoudens) in vergelijking met het gewestelijk gemiddelde (7 voor 100). De gemeente telt verschillende tuinwijken en opmerkelijke sociale woonwijken, soms oud en gedeeltelijk gerenoveerd (bijvoorbeeld Sint-Lazarus).

DE INWONERS EN HUN KENMERKEN

Demografisch profiel

Als gevolg van haar vroege industrialisering kent de gemeente, aan de vooravond van de Eerste Wereldoorlog, een eerste historische **bevolkingspiek** met 75 000 inwoners. Na een lichte daling stagneert het bevolkingsaantal alvorens opnieuw duidelijk te stijgen vanaf het einde van de jaren 1990. Tussen 2005 en 2015 groeide de Molenbeekse bevolking met 22 %, en de gemeente telt 95 576 inwoners op 1 januari 2015, goed voor iets meer dan 8 % van de bevolking van het Gewest.

Tien jaar geleden, in 2005, was de Molenbeekse **bevolkingsstructuur** al uitgesproken jong ten opzichte van het gewestelijk gemiddelde. Deze verjonging heeft zich verder doorgezet, door de groei van het aandeel jonge kinderen en hun ouders. Vandaag de dag is meer dan 1 op 4 inwoners jonger dan 18 jaar en de gemiddelde leeftijd is 35 jaar, wat maakt dat Sint-Jans-Molenbeek één van de jongste gemeenten van het Gewest is. De jongere bevolking is geconcentreerd in de oostelijke wijken van de gemeente, daar is ook het aandeel personen met een buitenlandse nationaliteit hoog, terwijl de oudere bevolking voornamelijk in het westen woont.

Het aantal alleenwonenden ligt proportioneel lager dan het gewestelijke gemiddelde, terwijl het aantal **huishoudens met kinderen** (eenoudergezinnen inbegrepen) duidelijk oververtegenwoordigd is. Grote huishoudens maken een aanzienlijk deel uit van het aantal huishoudens in Sint-Jans-Molenbeek.

De personen met **buitenlandse nationaliteit** vertegenwoordigen meer dan een kwart van de bevolking, een aandeel dat iets lager ligt dan het gewestelijk gemiddelde. De meeste inwoners met een buitenlandse nationaliteit, wonen zoals net gezegd in het oostelijk deel van de gemeente.

Iets minder dan een derde van de personen met buitenlandse nationaliteit heeft een Europese nationaliteit (EU-15 zonder België), een aandeel dat opvallend lager ligt dan het gewestelijk gemiddelde. De onderdanen uit een van de landen van Noord-Afrika zijn sterk vertegenwoordigd in de gemeente, net als - maar in mindere mate - de onderdanen van een land van Sub-Sahara Afrika. Onder de personen met een buitenlandse nationaliteit, zijn in 2015 de personen met een Marokkaanse nationaliteit het sterkst vertegenwoordigd in Sint-Jans-Molenbeek. Hun aanwezigheid blijft belangrijk ondanks een dalende tendens van hun aantal in de afgelopen tien jaar. Dit kan verklaard worden door verschillende factoren zoals onder andere naturalisatie en het verkrijgen van de Belgische nationaliteit bij geboorte, of omdat ze de gemeente verlaten om elders te gaan wonen. Met een veel lager aandeel, vormen de personen met Roemeense nationaliteit de tweede meest voorkomende niet-Belgische nationaliteit. Hun aanwezigheid steeg de laatste jaren zeer snel. Ook het aantal Polen steeg, maar in mindere mate dan de Roemenen. Tot slot merken we een sterke toename van het aantal Spanjaarden op in Sint-Jans-Molenbeek.

Socio-economisch profiel

Sint-Jans-Molenbeek is één van de armste gemeenten van het Gewest. Inwoners die leven met een laag **loon** of die moeten rondkomen met een vervangingsinkomen of een bijstandsuitkering, zijn in de gemeente duidelijk oververtegenwoordigd ten opzichte van het gewestelijk gemiddelde. Het aandeel (equivalent) leefloongerechtigden in de bevolking (18-64 jaar) kent een continue stijging: in 2014 tellen we in Sint-Jans-Molenbeek bijna 1 op 10 rechthebbenden in de bevolking van 18-64 jarigen. Onder de jongeren (18-24 jaar) leeft een jongere op vijf met een (equivalent) leefloon. Daarnaast heeft 40 % van de bevolking recht op een verhoogde tegemoetkoming van de verzekering voor geneeskundige verzorging, bij de jongeren ligt dit aandeel nog hoger: bijna 1 op de 2 jongeren heeft recht op een verhoogde tegemoetkoming. Voor alle leeftijdsklassen zijn de percentages hoger in Sint-Jans-Molenbeek dan in het Brussels Gewest.

Ook inzake inkomens zijn er binnen de gemeente belangrijke verschillen. Sint-Jans-Molenbeek ligt in de eerste en de tweede kroon van het Gewest en er woont hoofdzakelijk een combinatie van huishoudens uit de arbeidersklasse en uit de middenklasse. Het gemiddeld inkomen is voornamelijk in het oosten en in het historisch centrum veel lager. De financiële situatie van de huishoudens is beter in het westen, waar een groter aandeel huishoudens uit de middenklasse woont.

In Sint-Jans-Molenbeek loopt de activiteitsgraad gelijk met het gewestelijke gemiddelde (iets meer dan 60 % voor de 15-64 jarigen). Voor mannen ligt de activiteitsgraad iets hoger en voor vrouwen ligt deze lager in Sint-Jans-Molenbeek dan het gewestelijk gemiddelde. In het oosten van de gemeente (zoals in Historisch-Sint-Jans-Molenbeek, de Havenwijk, de wijk Weststation en Kuregem- Dauw) ligt de activiteitsgraad significant lager dan in het westelijk deel van de gemeente (Machtens, Korenbeek & Frans-Hospitaal), en zeker bij vrouwen.

Bijna een derde van de actieve inwoners is **werkloos** (waarvan twee derde gedurende minstens één jaar), een aandeel dat ruim boven het gewestelijke gemiddelde ligt, zowel voor mannen als voor vrouwen. Ook hier zijn er grote verschillen tussen het historische Sint-Jans-Molenbeek en de rest van de gemeente: het percentage is meer dan twee maal hoger in het oosten van de gemeente (in Kuregem-Dauw en Historisch-Sint-Jans-Molenbeek) dan in het westen (Frans-Hospitaal en Korenbeek). De werkloosheid treft

een heel groot deel van de jongeren (meer dan vier jongeren op tien), en het aandeel werkzoekenden zonder diploma van het secundair onderwijs is een stuk hoger dan het gewestelijk gemiddelde. Bovendien is de kans op werkloosheid hoger wanneer men in de arme sikkel woont, onafgezien van het diploma dat je haalt.

Tot slot ligt de werkgelegenheidsgraad lager in Sint-Jans-Molenbeek dan op gewestelijk niveau, in het bijzonder voor vrouwen. Het aandeel deeltijds-werkende vrouwen ligt in Sint-Jans-Molenbeek iets hoger dan het gewestelijk gemiddelde.

Wat betreft de arbeidsplaatsen ("binnenlandse werkgelegenheid") in de gemeente, ligt het aandeel arbeiders een stuk hoger in Sint-Jans-Molenbeek (een arbeidsplaats op vier) dan in het Gewest. Dit ligt onder andere in lijn met een hoge concentratie van de sector "handel en transport" in Sint-Jans-Molenbeek en langsheen het kanaal.

Een belangrijk deel van de Molenbeekse bevolking is relatief kwetsbaar op socio-economisch vlak. Samen met het bijzonder hoge geboortecijfer, leidt dit ertoe dat meer dan een derde van de **kinderen** geboren wordt en opgroeit in gezinnen zonder inkomen uit formele arbeid.

De dekkingsgraad van de **kinderopvang** in Sint-Jans-Molenbeek is bij de laagste van het Brussels Gewest, met slechts 1 plaats voor 6 kinderen (onder de drie jaar). Relatief gezien zijn er de helft minder plaatsen per kind in Sint-Jans-Molenbeek in vergelijking met het Gewest. Bovendien zien we dat er meer kinderopvang per kind beschikbaar is in het westen van de gemeente dan in het oosten, terwijl in de oostelijke wijken veel meer jonge kinderen en kwetsbare gezinnen wonen.

Wat **onderwijs** betreft volgen de jongeren die in Sint-Jans-Molenbeek wonen, verhoudingsgewijs aanzienlijk vaker technisch en vooral beroepsonderwijs dan gemiddeld het geval is in het Gewest. Het aandeel jongeren dat algemeen vormende richtingen volgt, ligt dus zeer duidelijk onder het gewestelijke gemiddelde. De schoolachterstand van jongeren uit de gemeente Sint-Jans-Molenbeek is hoog, vooral bij jongens. Er lopen ook relatief meer Molenbeekse jongeren school in het bijzonder onderwijs, in vergelijking met het Gewest.

Algemeen gezien blijven de huur- en **woningprijzen** in Sint-Jans-Molenbeek lager dan het gewestelijk gemiddelde. Het aandeel woningen bewoond door huurders ligt iets hoger in de gemeente dan in het Gewest.

De sociale situatie van Sint-Jans-Molenbeek heeft gevolgen voor de **gemeentelijke overheidsfinanciën**. Het aandeel inkomsten uit de persoonsbelastingen blijft immers laag, evenals deze uit de onroerende voorheffing. Sinds 2008 heeft de gemeente Sint-Jans-Molenbeek een deficitaire gewone begroting en sinds 2012 een negatief gecumuleerd resultaat.

Gezondheid van de inwoners

De levensverwachting van de Molenbeekse bevolking stijgt, maar blijft onder de **levensverwachting** op gewestelijk niveau. In vergelijking met het Brussels Gewest, sterven de Molenbeekse mannen vaker vroegtijdig ten gevolge van chronische aandoeningen aan de luchtwegen. Daarenboven ligt de deelname aan de georganiseerde screening voor bepaalde kankers lager in Sint-Jans-Molenbeek dan gemiddeld voor het Brussels Gewest.

Gezondheid hangt af van talrijke factoren zoals de levensstijl, de fysieke omgeving (arbeidsomstandigheden, huisvesting) en sociale omgeving (sociale en familiale ondersteuning), de toegang tot en de kwaliteit van gezondheidszorg enzovoort. Het sociaal statuut is door zijn verband met alle andere determinanten een heel belangrijke gezondheidsdeterminant. Omdat de inwoners van Sint-Jans-Molenbeek gemiddeld een relatief slechte sociaaleconomische situatie kennen in vergelijking met het gewestelijk gemiddelde, verklaart dit voor een deel de lagere levensverwachting in vergelijking met deze van het Gewest.

UITDAGINGEN

Uit dit statistische overzicht van de gemeente Sint-Jans-Molenbeek komen een aantal uitdagingen naar voren.

Een kwetsbare bevolking

De **werkloosheid** en de **armoede** van haar inwoners, waarvan een groot deel jongeren, zijn de grootste uitdagingen voor Sint-Jans-Molenbeek, een gemeente met één van de laagste inkomens van het Gewest. De kwetsbare financiële situatie van een groot deel van de bevolking, vooral in de oudere volkswijken en de sociale woningen, is te wijten aan de hoge werkloosheid, maar ook de laaggeschoolde en dus minder betaalde arbeid.

Kwalificatie vormt op verschillende vlakken een probleem. Allereerst vertoont het profiel van de lager geschoolde en de dus steeds minder op de Brusselse arbeidsmarkt voorbereide werknemer, de tendens om van generatie op generatie overgeleverd te worden. Jongeren studeren tegenwoordig weliswaar langer, maar door de algemene stijging van het opleidingsniveau blijft de kloof met de hoger opgeleiden groot. Naast

het probleem van oriëntatie en het niveau van de opleiding, ondervinden de jongeren nog andere problemen zoals een slechte beheersing van het Frans en het Nederlands, of discriminatie bij aanwerving en die maken dat de inschakeling van de jongeren op de arbeidsmarkt zeer moeilijk is. Merk ook op dat, zelfs in het geval van gelijk opleidingsniveau, Sint-Jans-Molenbeek meer werkzoekenden telt dan het gewestelijk gemiddelde. Dit alles maakt dat de financiële armoede bij jongeren en hen een toekomstperspectief bieden, grote en cruciale uitdagingen zijn in Sint-Jans-Molenbeek.

De situatie lijkt gunstiger in het westen van de gemeente, waar de beroepsbevolking voornamelijk bestaat uit de werkende middenklasse. Hier treffen we ook steeds meer personen aan komende uit de volkswijken van Oost-Sint-Jans-Molenbeek en Anderlecht. Dit zijn niet noodzakelijk de meest kwetsbare inwoners in de wijk waar ze vandaan komen, maar ze wijzigen wel de bevolkingssamenstelling van de wijk waar ze naartoe verhuizen.

Uitdagingen rond huisvesting en woonomgeving

De kwetsbare financiële situatie van een groot deel van de bevolking wordt eveneens weerspiegeld in de **huisvesting**, vooral in de dichtbevolkte wijken met oude gebouwen, en dit zowel bij de privéwoningen als bij de sociale woningen. Terwijl grote gezinnen in Sint-Jans-Molenbeek oververtegenwoordigd zijn, zijn aangepaste grote woningen ondervertegenwoordigd en dit zorgt voor een **overbezetting** in de woningen. De meest kwetsbare families, met vaak jonge kinderen, wonen geconcentreerd in die wijken met de laagste huurprijzen in het gewest, of in de wijken met sociale woningen. De slechte woningen en woonomgeving hebben ook een rechtstreeks effect op het welzijn en de gezondheid van de bevolking. Naast de kosten van een oud gebouwenbestand moet ook de toenemende concentratie van de kwetsbaarste groepen in dit reeds verzadigde deel van de woningmarkt verder aangepakt worden.

Uitdaging rond scholen en kinderdagverblijven

Sint-Jans-Molenbeek behoort tot de Brusselse gemeenten die een groot deel van de demografische groei opvangen. De gemeente telt zeer veel jonge kinderen en het aantal geboorten is sterk gestegen in de afgelopen tien jaar. De leeftijdsstructuur van de gemeente verjongt daardoor aanzienlijk. Deze **verjonging** brengt ook vele uitdagingen met zich mee op vlak van publieke voorzieningen en aangepaste woningen, maar ook kinderopvang, onderwijs en opleiding en vorming. Er is een belangrijk tekort aan kinderdagverblijven en scholen en het aandeel leerlingen met schoolachterstand in het secundair ligt hoog. Kwaliteitsvol onderwijs voorzien voor de jongeren is dan ook een belangrijke uitdaging voor de gemeente.

Infrastructuur voor de arme bevolking ouder dan 65 jaar

Hoewel het aandeel van de oudere bevolkingsgroep de laatste jaren daalde, gaat het in absolute aantallen toch nog om een belangrijke groep, net als de groep hoogbejaarden (85-89 jaar). Dit geldt niet alleen in Sint-Jans-Molenbeek maar ook in andere gemeenten van het Gewest. Het aandeel ouderen die leven met een inkomensgarantie voor ouderen is wel hoger dan het gewestelijk gemiddelde. Dit vraagt om een aangepast aanbod voor zorg en infrastructuur, in het bijzonder voor de maatschappelijk kwetsbare ouderen.

Stadsvernieuwingsbeleid

De **industrialisatie** in Sint-Jans-Molenbeek is zeer oud, vooral in het gedeelte dicht bij het kanaal. Het is hier dat de openbare ruimte het moeilijkst aan te leggen is; het is immers zaak de behoeften van de bevolking (jonger dan het gemiddelde in het Gewest) te verzoenen met de talrijke economische activiteiten in het stedelijk weefsel. De openbare ruimte, en vooral de groene ruimte aan de oevers van het kanaal, is beperkt. Bovendien moet ook hier werk gemaakt worden van de herinrichting van braakliggend industrieterrein.

In het algemeen kunnen er vraagtekens gesteld worden over het sociale karakter van de vele **ontwikkelings- en vernieuwingsprojecten**, waarvan een groot deel op initiatief van private actoren. Dit situeert zich niet enkel op vlak van publieke voorzieningen (kinderopvang, scholen, mobiliteit, …) maar ook over de manier waarop deze functies inpassen in het bestaande stedelijk weefsel. Bijzondere aandacht is nodig voor de manier waarop deze nieuwe ontwikkelingen en infrastructuur niet enkel aan de behoeften van nieuwe bewoners beantwoorden, maar ook aan de noden van de huidige inwoners. Verder is het eveneens noodzakelijk om te anticiperen op de daarmee gepaard gaande stijging van grond- en vastgoedprijzen, om te vermijden dat een belangrijk deel van de huidige inwoners wordt uitgesloten.

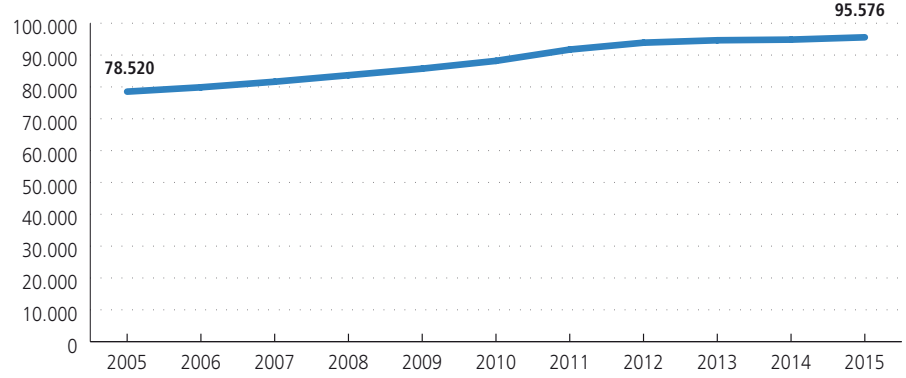
2. BEVOLKING

2.1. EVOLUTIE EN LOOP VAN DE BEVOLKING

Op 1 januari 2015 telt de gemeente Sint-Jans-Molenbeek officieel 95 576 inwoners 2-1, of 8 % van de bevolking van het Brussels Gewest. De bevolkingsdichtheid is er hoog (16 222 personen per km², tegenover 7 282 voor het Gewest).

Tussen 2005 en 2015 is de bevolking van Sint-Jans-Molenbeek gestegen met 22 %, tegenover 17 % in het Gewest - wat overeenstemt met een gemiddelde jaarlijkse groei van 2 % in Sint-Jans-Molenbeek, tegenover 1,6 % in het Brussels Gewest.

2-1 Jaarlijkse evolutie van de bevolking, Sint-Jans-Molenbeek, 1 januari 2005-2015

Bron: BISA, FOD Economie - Statistics Belgium

In 2014 groeide de Molenbeekse bevolking tegen een enigszins lager ritme dan de gewestelijke bevolking (0,8 % tegenover 1 %). De evolutie van de bevolking vloeit voort uit de combinatie van drie factoren: het natuurlijk saldo, het intern migratiesaldo en het internationaal migratiesaldo 2-2.

2-2 Loop van de bevolking

	Sint-Jans-Molenbeek		Brussels Gewest	
	Aantal		Aantal	
Natuurlijke loop				
Geboorten (2014)	*1.839*	*19,3 ‰*	*18.514*	*15,8 ‰*
Sterfgevallen (2014)	*738*	*7,8 ‰*	*9.032*	*7,7 ‰*
Natuurlijk saldo (2014)	1.101	11,6 ‰	9.482	8,1 ‰
Migraties				
Intern migratiesaldo (2014)	-1.630	-17,1 ‰	-13.420	-11,5 ‰
Internationaal migratiesaldo (2014)	1.401	14,7 ‰	16.106	13,8 ‰
Totale aangroei (inclusief statistische aanpassing)				
Jaarlijkse bevolkingsgroei (2014)	722	0,8 %	11.687	1,0 %
Gemiddelde jaarlijkse bevolkingsgroei (2005-2014)		2,0 %		1,6 %

Bron: BISA, FOD Economie - Statistics Belgium
Noot: De statistische aanpassing bevat alle laattijdig geregistreerde veranderingen (na 1 maart van het volgende jaar).

Het **natuurlijk saldo** (het aantal geboorten min het aantal sterfgevallen) in verhouding tot de bevolking is veel hoger in Sint-Jans-Molenbeek (12 ‰) dan in het Gewest (8 ‰) door het relatief hoge aantal geboorten (1 839) in de gemeente. Het bruto geboortecijfer ligt inderdaad aanzienlijk hoog in Sint-Jans-Molenbeek (19 ‰, tegenover 16 ‰ in het Gewest).

Net als in de meeste Brusselse gemeenten, behalve de vijf welgestelde gemeenten, is het **intern migratiesaldo** negatief in Sint-Jans-Molenbeek omdat het aantal personen dat zich uit een andere Belgische gemeente in Sint-Jans-Molenbeek (6 359) is komen vestigen, lager is dan het aantal personen dat de gemeente heeft verlaten om zich ergens anders in België te vestigen (7 989) in 2014. Sint-Jans-Molenbeek behoort tot de vijf gemeenten met het meest negatieve interne migratiesaldo in het Brussels Gewest. Het **internationaal migratiesaldo** is positief omdat het aantal personen dat uit het buitenland komt en zich in Sint-Jans-Molenbeek vestigt (3 006) hoger is dan het aantal

personen dat Sint-Jans-Molenbeek inruilt voor het buitenland (1 605), in navolging van de meeste gemeenten (op een uitzondering na)[3].

Naast de officiële bevolking telt elke gemeente ook een zeker aantal personen dat er woont maar niet tot de officiële bevolking wordt gerekend (asielzoekers, vreemdelingen in een onregelmatige verblijfssituatie, diplomaten en hun gezinsleden, …). Wat specifiek de geboorten en sterfgevallen betreft, vormen de Statistische formulieren voor geboorten en overlijden een nuttige aanvulling op de gegevens van de officiële bevolking omdat ze alle geboren en overleden personen vermelden en niet alleen de personen die er officieel verblijven, zie hoofdstuk gezondheid.

2.2. STRUCTUUR VAN DE BEVOLKING VOLGENS LEEFTIJD EN GESLACHT

Sint-Jans-Molenbeek is een van de jongste gemeenten van het Gewest. Ze telt inderdaad een bijzonder groot en groeiend aantal jongeren: in 2015 was niet minder dan 28,5 % van de bevolking jonger dan 18 jaar (tegenover 27 % in 2005). In vergelijking met het Gewest is het aandeel van de bevolking op beroepsactieve leeftijd (18-64 jaar) en dat van de bevolking van 65 jaar en meer daarentegen lager in Sint-Jans-Molenbeek. De evolutie wordt gekenmerkt door een stijgend aantal jongeren en een daling van het aantal senioren van 65 jaar en meer (van 14 % in 2005 naar 12 % in 2015) 2-3.

2-3 Uitsplitsing van de bevolking per leeftijdsgroep, 1 januari 2005 en 2015

	Sint-Jans-Molenbeek				Brussels Gewest			
	2005		2015		2005		2015	
	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%
0 - 17 jaar	21.136	26,9	27.203	28,5	217.522	21,6	267.922	22,8
18 - 64 jaar	46.330	59,0	57.070	59,7	633.716	62,9	751.915	64,0
65 jaar en meer	11.054	14,1	11.303	11,8	155.511	15,4	155.336	13,2
Totaal	78.520	100,0	95.576	100,0	1.006.749	100,0	1.175.173	100,0

Bron: BISA, FOD Economie - Statistics Belgium

Tien jaar geleden, in 2005, was de gemiddelde leeftijd in Sint-Jans-Molenbeek al lager dan die van het Gewest. In 2015 is de gemiddelde leeftijd in de gemeente een van de laagste van het Gewest (34,9 jaar, tegenover 37,4 voor het Gewest).

Het grote aantal jongeren en het lage aandeel personen van 65 jaar en meer impliceert een verouderingscoëfficiënt die in Sint-Jans-Molenbeek bijzonder laag is (42 % tegenover 58 % in het Brussels Gewest). Deze coëfficiënt heeft daarenboven tussen 2005 en 2015 een belangrijke daling gekend. Het is wel zo dat de senioriteitscoëfficiënt in Sint-Jans-Molenbeek gestegen is en deze van het Brussels Gewest in 2015 benadert.

De economische afhankelijkheidscoëfficiënt is daarentegen heel hoog (67,5 % tegenover 56 % in het Gewest), door het hoge aandeel jongeren in de gemeente.

Het aandeel mannen is licht hoger in Sint-Jans-Molenbeek dan in het Gewest (met een geslachtsverhouding van 99 mannen per 100 vrouwen tegenover 95 per 100 in het Gewest) 2-4.

2-4 Indicatoren over de structuur van de bevolking, 1 januari 2005 en 2015

	Sint-Jans-Molenbeek		Brussels Gewest	
	2005	2015	2005	2015
Gemiddelde leeftijd totaal (jaar)	35,8	34,9	38,5	37,4
Gemiddelde leeftijd mannen (jaar)	34,2	33,7	36,7	36,1
Gemiddelde leeftijd vrouwen (jaar)	37,3	35,9	40,2	38,6
Verouderingsratio [65+/0-17] (%)	52,3	41,6	71,5	58,0
Afhankelijkheidsratio [(0-17)+(65+)]/(18-64) (%)	69,5	67,5	58,9	56,3
Senioriteitscoëfficiënt [80+/65+] (%)	28,6	31,2	30,4	32,5
Geslachtsverhouding (%)	96,1	98,9	92,4	95,1

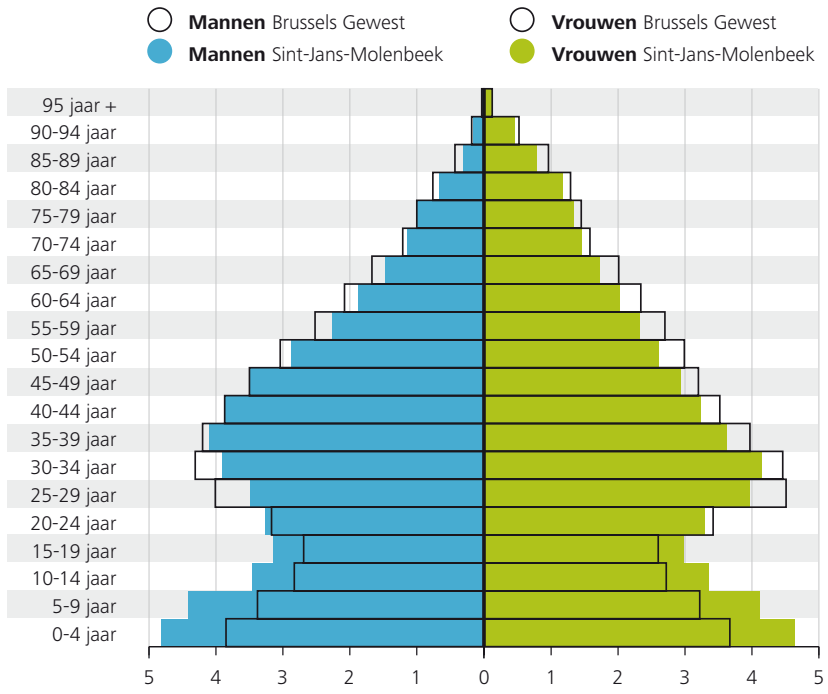
Bron: BISA, FOD Economie - Statistics Belgium

3 Deze aantallen omvatten naast de immigratie (in sensu stricto) ook de veranderingen van register, de ambtshalve schrappingen en de herinschrijvingen na schrapping.

De eerste **vergelijkende leeftijdspiramide** illustreert het feit dat alle leeftijdsgroepen van minder dan 20 jaar in verhouding beter vertegenwoordigd zijn in Sint-Jans-Molenbeek dan in het Gewest, in het bijzonder jonge kinderen (minder dan 10 jaar). De meeste andere leeftijdsgroepen zijn in verhouding, iets minder vertegenwoordigd, in het bijzonder de leeftijdsgroep van 25-29 jaar 2-5. Sint-Jans-Molenbeek is een van de gemeenten met het hoogste totale vruchtbaarheidscijfer in het Brussels Gewest (2,5 tegenover 1,9 in het Gewest).

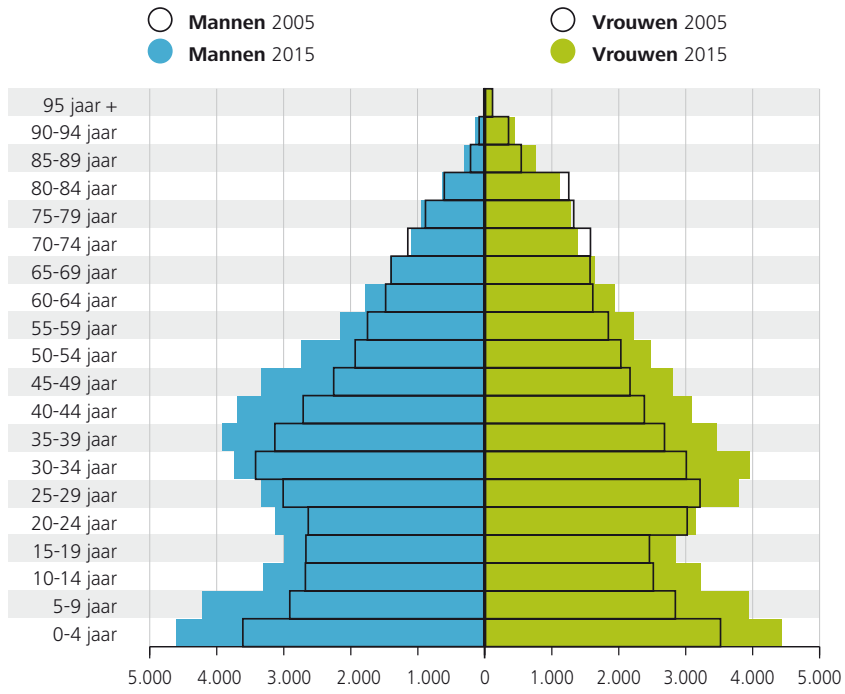
De evolutie van het uitzicht van de tweede **leeftijdspiramide tussen 2005 en 2015** getuigt van de sterke verjonging van de bevolking in Sint-Jans-Molenbeek 2-6. Ook het aantal volwassenen tussen 25 en 64 jaar stijgt, maar niet in dezelfde mate bij mannen en vrouwen. Een vergelijking tussen mannen en vrouwen per leeftijdsgroep toont dat het aantal vrouwen sterker stijgt in de groep van 25-39 jaar, terwijl de stijging voor de mannen het hoogst is in de hogere leeftijdsgroepen, van 40 tot 54 jaar. De top van de piramide blijft smal: het aantal oude personen is relatief stabiel gebleven in deze periode.

2-5 Vergelijkende leeftijdspiramide, voor 100 inwoners, 1 januari 2015

Bron: BISA, FOD Economie - Statistics Belgium

2-6 Vergelijkende leeftijdspiramide van Sint-Jans-Molenbeek, 1 januari 2005 en 2015

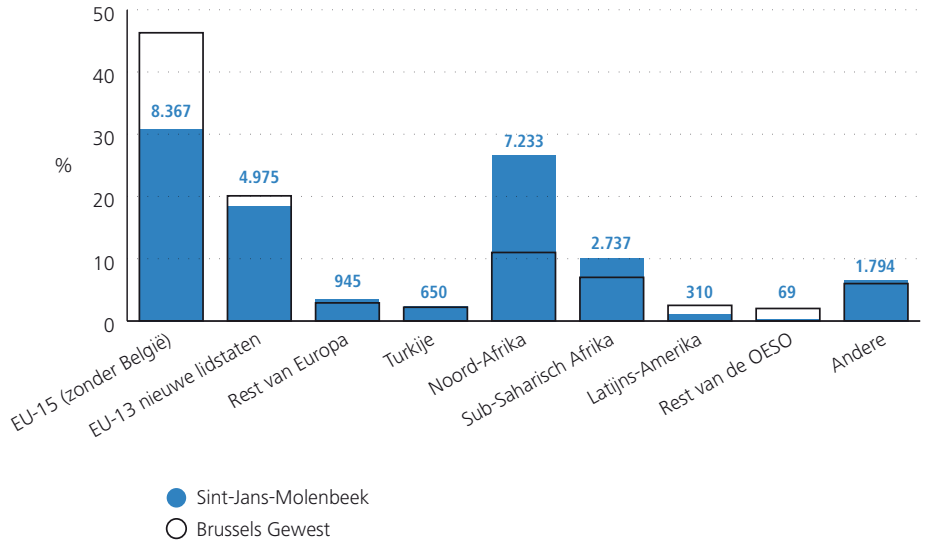

Bron: BISA, FOD Economie - Statistics Belgium

2.3. NATIONALITEITEN

Op 1 januari 2015 hebben 27 080 personen ofwel 28 % van de Molenbeekse bevolking, een buitenlandse **nationaliteit** - minder dan het gemiddelde in het Gewest (34 %). De Molenbekenaars van buitenlandse nationaliteit tellen 31 % onderdanen uit een land van het Europa van de 15 (EU-15), 27 % uit Noord-Afrika, 18 % uit de nieuwe lidstaten (EU-13) en 10 % uit Sub-Saharisch Afrika. De onderdanen van een land van de EU-15 zijn - in verhouding tot de bevolking van buitenlandse nationaliteit - duidelijk minder vertegenwoordigd in Sint-Jans-Molenbeek dan in het Gewest, in tegenstelling tot de onderdanen van de Afrikaanse landen, in het bijzonder Noord-Afrika. Sint-Jans-Molenbeek is inderdaad de gemeente met het hoogste aantal personen uit een Noord-Afrikaans land onder de personen van buitenlandse nationaliteit in het Gewest. Het aantal onderdanen uit de nieuwe lidstaten (EU-13) is er iets lager dan in het Gewest 2-7.

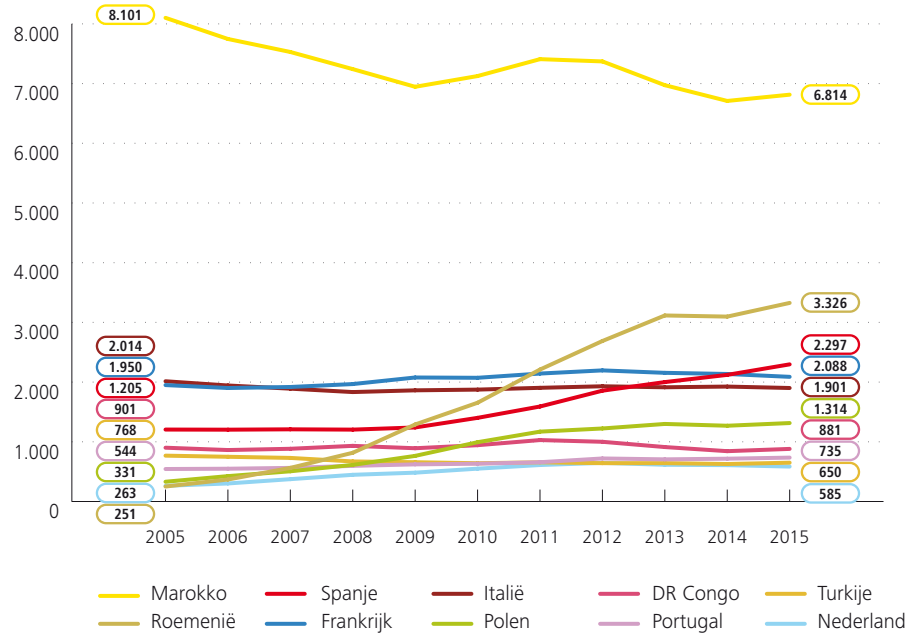
2-7 Verdeling van de buitenlandse bevolking per nationaliteitsgroep, 1 januari 2015

Bron: BISA, FOD Economie - Statistics Belgium

Bij de personen van **buitenlandse nationaliteit** zijn de Marokkanen in 2015 veruit nog steeds het sterkst vertegenwoordigd in Sint-Jans-Molenbeek (meer dan 6 800 personen), ondanks hun dalende aantal in de jongste 10 jaar 2-8.

2-8 Evolutie van het aantal onderdanen van de 10 meest vertegenwoordigde buitenlandse nationaliteiten, Sint-Jans-Molenbeek, 1 januari 2005-2015

Bron: BISA, FOD Economie - Statistics Belgium

Ver achter hen staan de Roemenen op de tweede plaats. Hun aantal steeg de afgelopen jaren sterk in de gemeente (van ongeveer 250 in 2005 naar meer dan 3 300 personen in 2015). Ook het aantal Polen is gestegen, maar minder sterk. De stijging van deze onderdanen in het Brussels Gewest houdt verband met de toetreding tot de EU van Polen (in 2004) en Roemenië (in 2007), met enerzijds een regularisatie van bepaalde personen en de komst van nieuwe personen door het vrije verkeer van werknemers en anderzijds nieuwe vacatures in de Europese hoofdstad Brussel voor onderdanen van

deze nieuwe lidstaten[4]. De Roemenen en een deel van de Polen wonen voornamelijk in de westelijke rand van de arme sikkel, van Anderlecht tot Laken over Sint-Jans-Molenbeek.

Sinds 2010 wordt ook een stijging van het aantal Spanjaarden in de gemeente vastgesteld. Spanjaarden waren in 2015 de derde best vertegenwoordigde buitenlandse nationaliteit, net voor de Fransen (hun aantal is de jongste 10 jaar stabiel gebleven) en de Italianen (hun aantal daalde licht in diezelfde periode).

2.4. HUISHOUDENS

Op 1 januari 2015 telt Sint-Jans-Molenbeek 37 990 private huishoudens, ofwel 3 932 huishoudens meer dan in 2005. In 2015 bestaat 40 % van de huishoudens in Sint-Jans-Molenbeek uit een persoon, 22 % uit twee personen, 25 % uit drie tot vier personen en 14 % uit minstens vijf personen (tegenover respectievelijk 44 %, 24 %, 21 en 11 % in 2005). Het aandeel huishoudens met minstens drie personen is dus duidelijk gestegen in Sint-Jans-Molenbeek 2-9. De gemeente heeft het hoogste aandeel grote huishoudens (minstens vijf personen) van het Gewest.

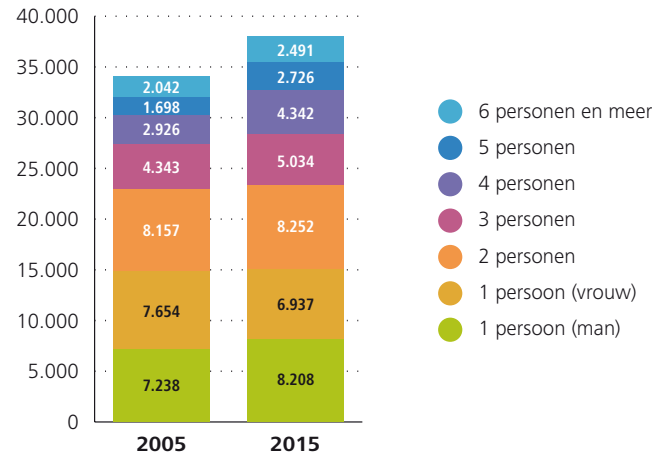
Daardoor is de gemiddelde **grootte** van de private huishoudens bijzonder groot in Sint-Jans-Molenbeek (2,48 tegenover 2,14 in het Brussels Gewest), dit is de hoogste waarde van alle Brusselse gemeenten.

De **koppels met kinderen** vertegenwoordigen bijna een derde van de huishoudens in Sint-Jans-Molenbeek, wat veel meer is dan in het Gewest (waar ze ongeveer een kwart van de huishoudens vertegenwoordigen), in tegenstelling tot koppels zonder kinderen en vooral alleenwonenden (40 % van de Molenbeekse huishoudens tegenover 46,5 % in het Gewest). Net als in de meeste gemeenten in het centrum en het oosten van het Gewest zijn vooral mannen alleenwonend in Sint-Jans-Molenbeek (54 %, tegenover 50 % in het Gewest), wat nog niet het geval was in 2005. De eenoudergezinnen zijn in vergelijking met het Gewest (12 %) ietwat oververtegenwoordigd in Sint-Jans-Molenbeek (14 % van de huishoudens) 2-10. In Sint-Jans-Molenbeek zijn vrouwen trouwens goed voor 87 % van de alleenstaande ouders (eenoudergezin) (bijna hetzelfde aandeel als in het Gewest)[5]. In vergelijking met de andere Brusselse gemeenten telt Sint-Jans-Molenbeek de meeste getrouwde koppels (85 % van de koppels is getrouwd, tegenover 77 % op het niveau van het Gewest).

4 Brussels Instituut voor Statistiek en Analyse (2015), *Een demografische boom onder de loep: Roemenen, Polen en Bulgaren in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest*, Focus nr. 9, juni 2015

5 Aangezien men maar op één plaats gedomicilieerd kan zijn en dit in geval van bilocatie voor de kinderen meestal bij de moeder is, wordt het aantal alleenstaande vaders onderschat.

2-9 Evolutie van het aantal private huishoudens per grootte, Sint-Jans-Molenbeek, 1 januari 2005 en 2015

Bron: BISA, FOD Economie - Statistics Belgium

2-10 Aantal private huishoudens volgens type, 1 januari 2015

	Sint-Jans-Molenbeek		Brussels Gewest	
	Aantal	%	Aantal	%
Alleenwonenden	15.039	39,6	252.404	46,5
Koppels zonder kinderen	5.091	13,4	82.157	15,1
Gehuwden	*3.959*	*10,4*	*56.694*	*10,4*
Samenwonenden	*1.132*	*3,0*	*25.463*	*4,7*
Koppels met kind(eren)	11.486	30,2	128.289	23,6
Gehuwden	*10.076*	*26,5*	*104.484*	*19,3*
Samenwonenden	*1.410*	*3,7*	*23.805*	*4,4*
Alleenstaande ouders	5.217	13,7	62.690	11,6
Andere types	1.157	3,0	17.130	3,2
Totaal	37.990	100,0	542.670	100,0

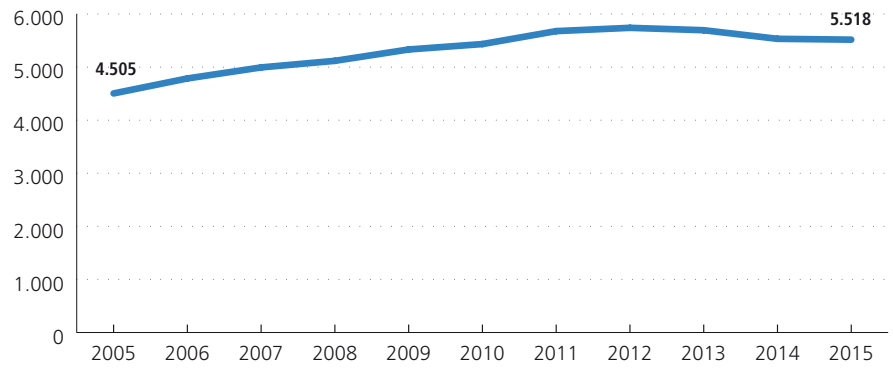
Bron: BISA, FOD Economie - Statistics Belgium

3. JONGE KINDEREN

3.1. EVOLUTIE VAN HET AANTAL KINDEREN JONGER DAN 3 JAAR

Op 1 januari 2015 telt Sint-Jans-Molenbeek 5 518 kinderen jonger dan 3 jaar, dit vertegenwoordigt 6 % van de totale bevolking (tegenover 5 % in het Brussels Gewest). Het aantal kinderen in deze leeftijdsgroep steeg met 22,5 % tussen 2005 en 2015 in deze gemeente, of iets trager dan in het Gewest (+25 %). Er is de afgelopen jaren een zekere stagnatie van het aantal jonge kinderen in Sint-Jans-Molenbeek en zelfs een lichte daling in 2013 en 2014 (een vaststelling die ook voor het Gewest geldt) 3-1.

3-1 Evolutie van het aantal kinderen jonger dan 3 jaar, Sint-Jans-Molenbeek, 1 januari 2005-2015

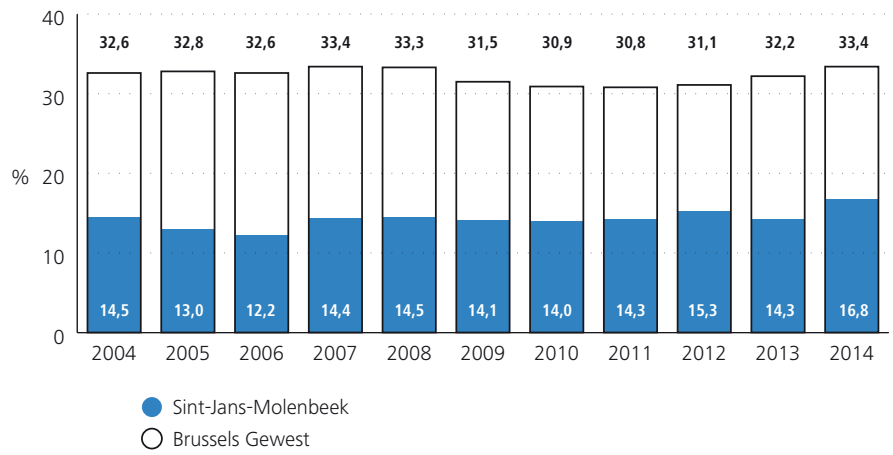

Bron: BISA, FOD Economie - Statistics Belgium

3.2. KINDEROPVANG: DEKKINGSGRAAD EN TOEGANKELIJKHEID

De **dekkingsgraad** van de kinderopvang voor kinderen jonger dan 3 jaar in Sint-Jans-Molenbeek is de laagste van het Gewest, met amper een plaats per zes kinderen jonger dan 3 jaar op 31 december 2014 (17 %). Wat betekent dat er tweemaal minder plaats per kind is in de Molenbeekse kinderopvang dan in het Gewest. Tussen 2004 en 2013 was de dekkingsgraad nog lager in Sint-Jans-Molenbeek en schommelde rond 14 % (of een plaats per zeven kinderen jonger dan 3 jaar) 3-2.

3-2 Evolutie van de dekkingsgraad van de opvang voor kinderen jonger dan 3 jaar, 31 december 2004-2014

Bron: BISA, ONE, Kind en Gezin, FOD Economie - Statistics Belgium

Op 31 december 2014 waren er in totaal 926 plaatsen in de kinderopvang in Sint-Jans-Molenbeek 3-3. Het gaat hier om alle plaatsen, waarvan sommigen zijn voorbehouden voor kinderen van het personeel van ondernemingen of instellingen, die niet noodzakelijk in het Brussels Gewest wonen. Het gaat bijna integraal om plaatsen in kinderdagverblijven (99 %). De opvanggezinnen (onthaalouders) vertegenwoordigen amper 1 % van de plaatsen in de gemeente, tegenover 3 % in het Gewest – er zijn relatief weinig van dergelijke voorzieningen in het Gewest. Gelet op de sociale situatie van de inwoners van de gemeente (zie hoofdstuk Inkomen), hangt het tarief bij ongeveer negen op de tien plaatsen af van het inkomen van de ouders (tegenover zeven op tien in het Gewest).

Wanneer we de opvangplaatsen die gereserveerd zijn voor bepaalde categorieën (bijvoorbeeld kinderdagverblijven die verbonden zijn aan een bedrijf of die enkel kinderen opvangen van bepaalde nationaliteiten of religieuze groepen) buiten beschouwing laten, en enkel rekening houden met opvangplaatsen waarvoor het tarief berekend wordt in functie van het inkomen van de ouders, bedraagt de dekkingsgraad slechts iets minder dan een kind jonger dan 3 jaar op zeven in Sint-Jans-Molenbeek (tegenover een op vijf in het Brussels Gewest).

3-3 Kinderopvang voor kinderen jonger dan 3 jaar en toegankelijkheid, 31 december 2014

	Sint-Jans-Molenbeek	Brussels Gewest
Kinderopvang		
Aantal kinderopvangplaatsen in collectieve opvang	915	17.408
Aantal kinderopvangplaatsen in gezinsopvang	11	573
Totaal aantal kinderopvangplaatsen	926	17.981
Toegankelijkheid		
Aantal kinderopvangplaatsen voor 100 kinderen jonger dan 3 jaar	16,8	33,4
Aantal kinderopvangplaatsen (aan het inkomen gekoppeld tarief en toegankelijk voor iedereen) voor 100 kinderen jonger dan 3 jaar	13,5	19,9
Aandeel kinderopvangplaatsen (aan het inkomen gekoppeld tarief) in het totaal aantal plaatsen (%)	89,6	70,8

Bron: BISA, ONE, Kind en Gezin, FOD Economie - Statistics Belgium

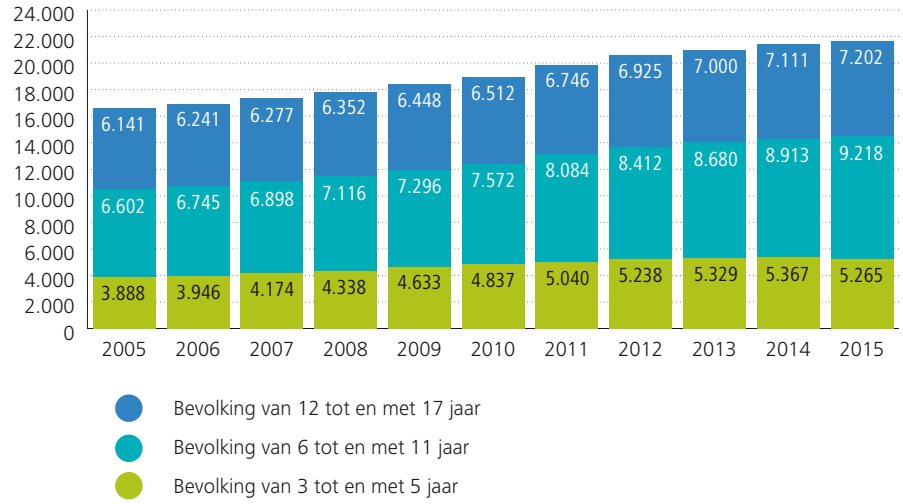
4. ONDERWIJS

4.1. EVOLUTIE VAN DE BEVOLKING VAN 3 TOT EN MET 17 JAAR

Tussen 2005 en 2015 is het aandeel van de kinderen van 6 tot 11 jaar in de totale bevolking in Sint-Jans-Molenbeek gestegen van 8,4 % tot 9,6 %. Het aandeel van de kinderen van 3 tot 5 jaar en van de jongeren (12-17 jaar) is relatief stabiel gebleven (rond respectievelijk 5,5 % en 7,5 %). Sint-Jans-Molenbeek is een van de Brusselse gemeenten waarin kinderen en adolescenten het sterkst vertegenwoordigd zijn in de bevolking.

Merk op dat de bevolkingscijfers die weergegeven zijn in de figuur 4-1 enkel betrekking hebben op de officiële bevolking, en dat bepaalde kinderen (waarvan de ouders bijvoorbeeld ingeschreven zijn in het Wachtregister of die zonder wettig verblijf in het land verblijven) die hier wel schoollopen niet meegeteld worden. Deze kinderen worden daarentegen wel mee opgenomen in de gegevens over de schoolbevolking (zie volgende paragraaf). Daartegenover zijn er ook kinderen die wel in de officiële bevolkingscijfers voorkomen maar die we niet terugvinden in de schoolbevolking. Deze schoolbevolking telt immers enkel de kinderen die schoollopen in een school van de Franse of Vlaamse Gemeenschap[6].

4-1 Evolutie van de bevolking van 3 tot en met 17 jaar, Sint-Jans-Molenbeek, 1 januari 2005-2015

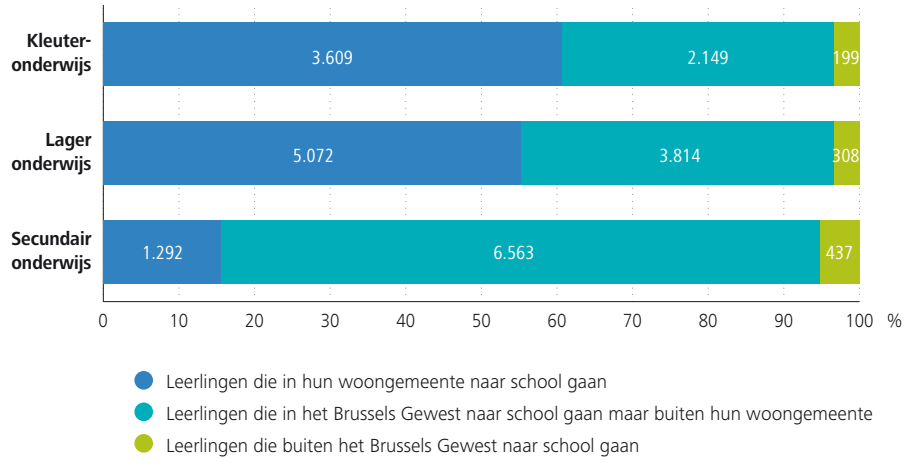
Bron: BISA, FOD Economie - Statistics Belgium

6 Daarnaast speelt ook het aandeel kinderen met een schoolachterstand een rol in de verschillen in de cijfers tussen figuren 4-1 en 4-2.

4.2. SCHOOLBEVOLKING: ONDERWIJSNIVEAU, PLAATS VAN SCHOLING EN ONDERWIJSVORM

Tijdens het schooljaar 2013-2014 waren respectievelijk 5 957, 9 194 en 8 270 leerlingen die in Sint-Jans-Molenbeek wonen, in het kleuter-, lager en secundair onderwijs van een van de twee Gemeenschappen (Franse of Vlaamse) ingeschreven[7]. Respectievelijk 60 % en 55 % van de leerlingen die ingeschreven zijn in het kleuteronderwijs en het lager onderwijs, gaat naar een school in Sint-Jans-Molenbeek, tegenover slechts 16 % van de leerlingen die ingeschreven zijn in het secundair onderwijs - er zijn te weinig scholen in het secundair onderwijs in de gemeente voor het aantal adolescenten. Zo gaat meer dan vier vijfde van de leerlingen die ingeschreven zijn in het secundair onderwijs en die in Sint-Jans-Molenbeek wonen, naar een school in een andere gemeente 4-2, waaronder meer dan 30 % in Stad Brussel, 15 % in Anderlecht en 24 % in een gemeente ten noordoosten van Sint-Jans-Molenbeek (Koekelberg, Jette, Ganshoren en Sint-Agatha-Berchem).

4-2 Schoolbevolking wonende in Sint-Jans-Molenbeek naar onderwijsniveau en plaats van scholing, 2013-2014

Bron: BISA, Franse Gemeenschap, Vlaamse Gemeenschap
Noot: Schoolbevolking in het onderwijs erkend door de Franse Gemeenschap en de Vlaamse Gemeenschap op de locatie van de onderwijsvestiging en niet op de locatie van de zetel van de instelling.

7 Leerlingen die onderwijs volgen binnen een school die niet erkend is door de overheid (Europese of internationale scholen, privéscholen die niet officieel erkend zijn door één van de twee Gemeenschappen, thuisonderwijs) zijn dus niet opgenomen in deze statistieken.

In vergelijking met het Brussels Gewest volgen leerlingen van het secundair onderwijs die in Sint-Jans-Molenbeek wonen, in verhouding, vaker het **beroepsonderwijs**, en - in mindere mate - het technisch en het algemeen onderwijs: 21 %, 18 % en 22,5 % van de Molenbeekse leerlingen in het secundair onderwijs zijn respectievelijk in het beroeps-, technisch, en algemeen onderwijs ingeschreven, tegenover 16 %, 17 % en 29 % van de leerlingen in het Gewest 4-3. Ook het aantal leerlingen in het buitengewoon onderwijs (lager onderwijs en secundair onderwijs) is iets hoger in Sint-Jans-Molenbeek (5,4 %) vergeleken met het Gewest (4,6 %).

4-3 Verdeling van de schoolbevolking in het leerplichtonderwijs (woonplaats) naar onderwijsniveau en onderwijsvorm, 2013-2014

	Sint-Jans-Molenbeek		Brussels Gewest
	Aantal	% in het niveau	% in het niveau
Lager onderwijs			
Lager onderwijs	8.622	93,8	94,5
Buitengewoon basisonderwijs	572	6,2	5,5
Totaal lager onderwijs	9.194	100,0	100,0
Secundair onderwijs			
Secundair onderwijs 1ste graad	2.803	33,9	33,7
Secundair onderwijs 2de en 3de graad (en 4de graad voor de Franse Gemeenschap)			
Algemeen secundair onderwijs	*1.862*	*22,5*	*29,2*
Technisch secundair onderwijs	*1.497*	*18,1*	*16,9*
Kunstsecundair onderwijs	*18*	*0,2*	*0,4*
Beroepssecundair onderwijs	*1.711*	*20,7*	*16,1*
Buitengewoon secundair onderwijs	379	4,6	3,7
Totaal secundair onderwijs	8.270	100,0	100,0

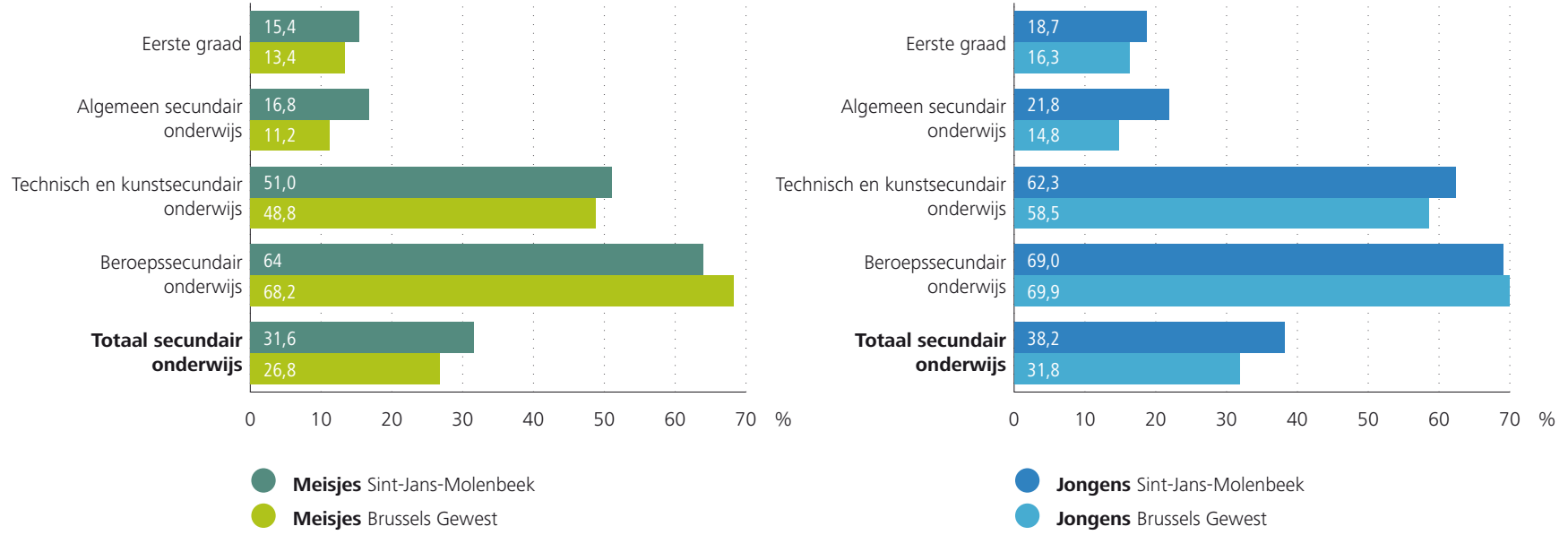
Bron: BISA, Franse Gemeenschap, Vlaamse Gemeenschap
Noot: De gegevens van de Franse Gemeenschap en de Vlaamse Gemeenschap zijn per onderwijsvorm gehergroepeerd.

4.3. SCHOOLACHTERSTAND

Het aantal leerlingen met een **schoolachterstand** (twee jaar of meer) houdt sterk verband met de richting en dit, zowel in Sint-Jans-Molenbeek als in het Gewest. Het percentage leerlingen met een schoolachterstand is duidelijk veel hoger in de beroepsrichtingen, gevolgd door het technisch en kunstonderwijs en vervolgens het algemeen onderwijs.

Het aantal leerlingen met een schoolachterstand in het secundair onderwijs (alle richtingen samen) lijkt iets hoger te zijn in Sint-Jans-Molenbeek dan in het Gewest, zowel voor de meisjes als voor de jongens. Ongeveer een derde (32 %) van de Molenbeekse meisjes heeft ten minste twee jaar schoolachterstand en dit percentage stijgt tot 38 % voor de jongens. De cijfers verschillen echter in functie van de richting. Inderdaad, het aandeel leerlingen met een schoolachterstand is veel hoger in Sint-Jans-Molenbeek dan in het Gewest voor leerlingen uit de eerste graad en deze die het algemeen en het technisch onderwijs volgen. Het aandeel leerlingen met een schoolachterstand in de beroepsrichtingen is daarentegen minder hoog in Sint-Jans-Molenbeek dan in het Gewest, in het bijzonder voor de meisjes 4-4.

4-4 Aandeel leerlingen in het secundair onderwijs met minstens twee jaar schoolachterstand, naar onderwijsvorm en naar geslacht, 2013-2014

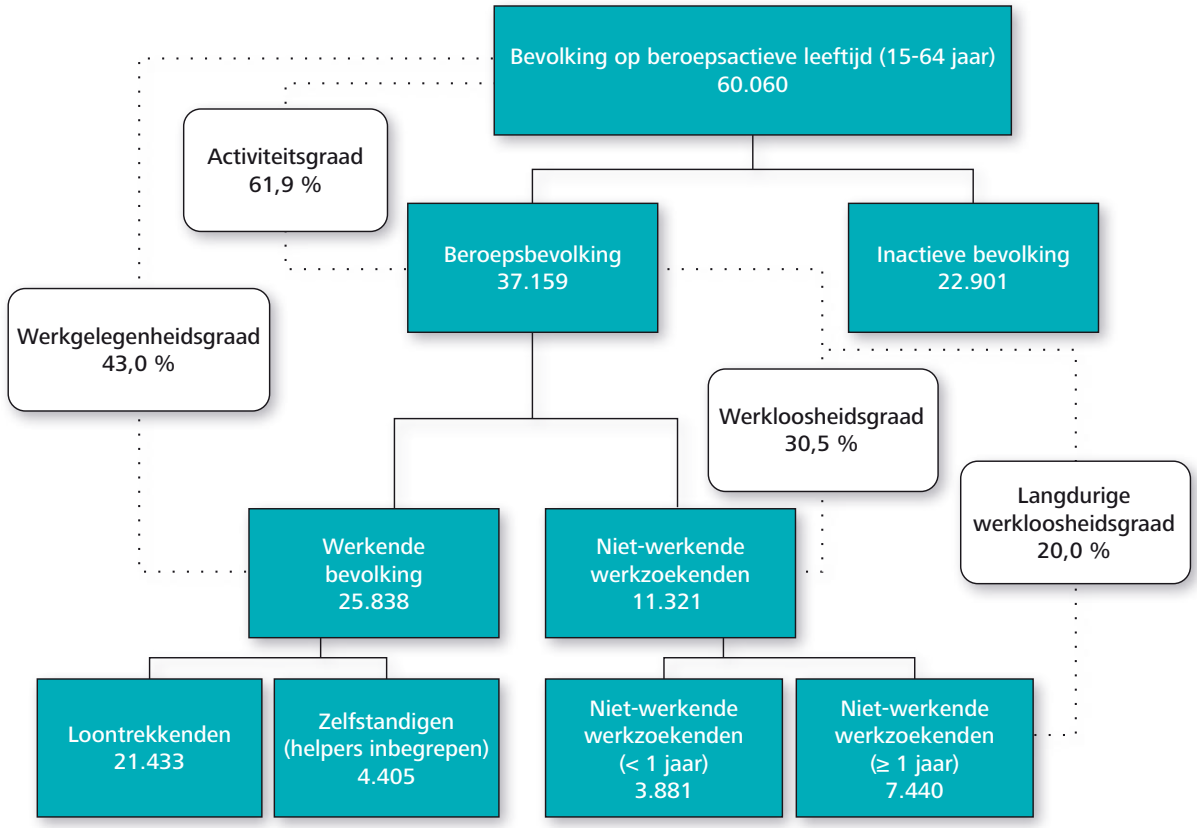
Bronnen: Franse Gemeenschap, Vlaamse Gemeenschap, berekeningen Observatorium voor Gezondheid en Welzijn van Brussel Hoofdstad
Noot: De kinderen in het alternerend onderwijs (Franse Gemeenschap) en in het modulair onderwijs, in de onthaalklassen ("OKAN") en in het derde jaar van de derde graad (Vlaamse Gemeenschap) zijn niet opgenomen in deze indicator.

5. ARBEIDSMARKT

5.1. SOCIO-ECONOMISCHE POSITIE VAN DE BEVOLKING

In 2013 is 62 % van de 60 060 personen op beroepsactieve leeftijd (15-64 jaar) actief op de arbeidsmarkt in Sint-Jans-Molenbeek. Slechts iets meer dan twee derde van hen heeft een baan (beroepsbevolking) en iets minder dan een derde is bij Actiris ingeschreven als "niet-werkende werkzoekende" (NWWZ). Ongeveer twee derde van de werklozen is minstens een jaar werkloos 5-1[8].

5-1 Structuur en kernindicatoren van de bevolking op beroepsactieve leeftijd, Sint-Jans-Molenbeek, jaargemiddelde 2013

Bronnen: Steunpunt WSE, ACTIRIS

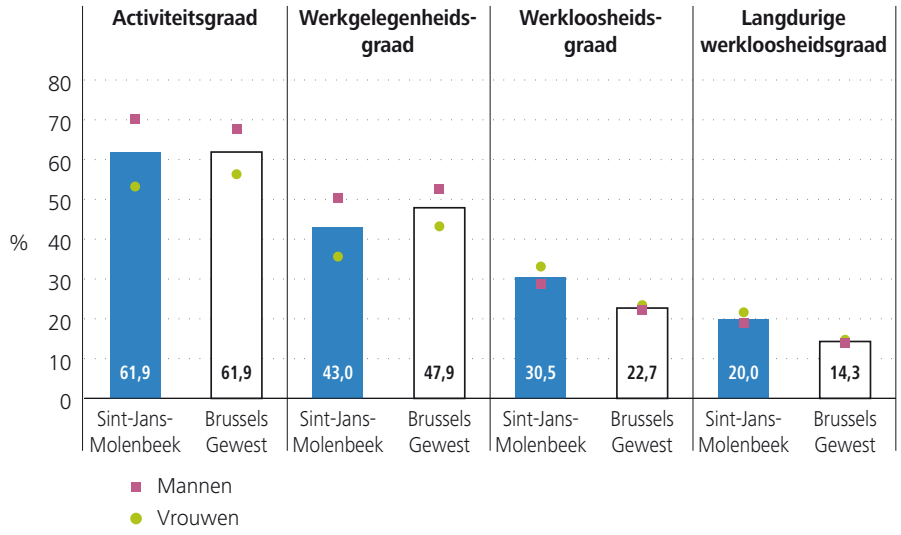
8 In dit hoofdstuk worden de beroepsbevolking en de werkende bevolking onderschat omdat de personen die in de Europese en internationale instellingen werken, zeelui bij de koopvaardij, huishoudelijk personeel en zwartwerkers niet in rekening worden gebracht.

5.2. ACTIVITEITS-, WERKGELEGENHEIDS- EN WERKLOOSHEIDSGRAAD

In vergelijking met het Brussels Gewest ligt de activiteitsgraad in Sint-Jans-Molenbeek hoger voor de mannen en lager voor de vrouwen. De Molenbeekse beroepsbevolking lijkt moeilijker toegang tot werk te krijgen: de werkloosheidsgraad (totaal en van lange duur[9]) ligt zowel voor de mannen als voor de vrouwen veel hoger in Sint-Jans-Molenbeek dan in het Gewest. De werkloosheidsgraad in Sint-Jans-Molenbeek is een van de hoogste van het Gewest. De werkgelegenheidsgraad is ten slotte lager in Sint-Jans-Molenbeek dan in het Gewest, in het bijzonder voor de vrouwen.

Voor alle bestudeerde indicatoren zijn de **genderongelijkheden** sterker in Sint-Jans-Molenbeek dan in het Gewest 5-2.

5-2 Activiteitsgraad, werkgelegenheidsgraad, werkloosheidsgraad en langdurige werkloosheidsgraad per geslacht, 2013

Bron: Steunpunt WSE

Hoewel hun activiteitsgraad hoger is dan voor het Gewest bedraagt de werkloosheidsgraad van de Molenbeekse **jongeren** (15-24 jaar) 43 % in 2013 (tegenover 36 % in het Gewest). De werkloosheidsgraad ligt ongeacht de leeftijdsklasse over het algemeen hoger in Sint-Jans-Molenbeek. De activiteitsgraad van de personen van 25-49 jaar in Sint-Jans-Molenbeek leunt nauw aan bij deze van het Gewest, terwijl deze van de leeftijdsgroep van 50-64 jaar er lager is 5-3.

5-3 Activiteitsgraad, werkgelegenheidsgraad en werkloosheidsgraad per leeftijdsgroep, 2013

	Activiteitsgraad (%)		Werkgelegenheidsgraad (%)		Werkloosheidsgraad (%)	
	Sint-Jans-Molenbeek	Brussels Gewest	Sint-Jans-Molenbeek	Brussels Gewest	Sint-Jans-Molenbeek	Brussels Gewest
15 tot 24 jaar	32,4	28,7	18,4	18,3	43,4	36,3
25 tot 49 jaar	74,5	73,1	52,8	57,1	29,1	21,9
50 tot 64 jaar	55,1	58,8	39,5	42,1	28,2	20,1
Totaal	61,9	61,9	43,0	47,9	30,5	22,7

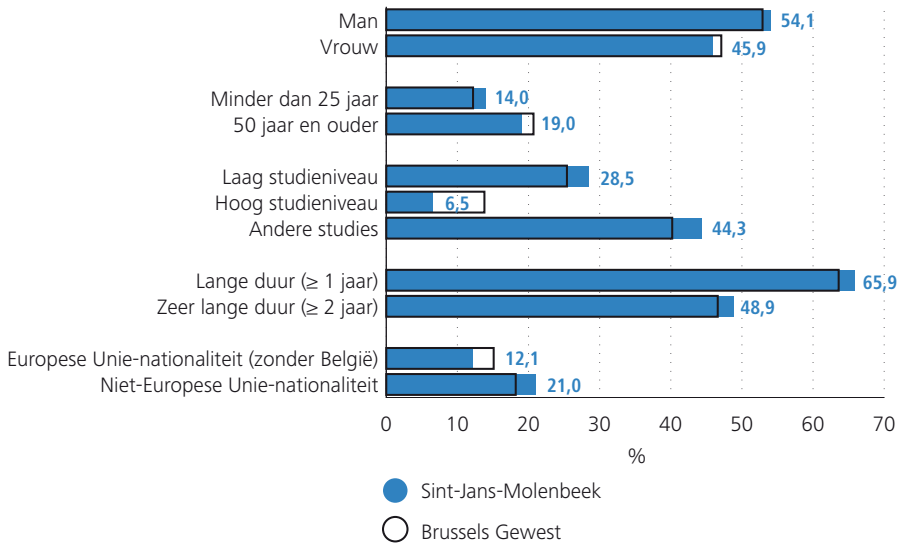
Bron: Steunpunt WSE

9 De langdurige werkloosheidsgraad stemt overeen met het aantal personen dat een jaar of meer werkloos is ten opzichte van de beroepsbevolking.

5.3. PROFIEL VAN DE NIET-WERKENDE WERKZOEKENDEN

Het profiel van de niet-werkende werkzoekenden (NWWZ) verschilt sterk in Sint-Jans-Molenbeek en het Gewest, wat ook de hogere werkloosheidsgraad in de gemeente kan verklaren. Het meest opvallende verschil is dat van het diploma: verhoudingsgewijs is het studieniveau van de NWWZ in Sint-Jans-Molenbeek lager dan op gewestelijk niveau. Het aandeel niet in België erkende diploma's ("andere studies") is ook hoger in Sint-Jans-Molenbeek. Er wonen hier - in verhouding - trouwens iets meer mannen, jongeren (jonger dan 25 jaar) en niet-Europese onderdanen. Er is ten slotte ook een hoger aantal werkzoekenden dat al een jaar of meer werkloos is 5-4.

5-4 Verdeling van de niet-werkende werkzoekenden volgens diverse kenmerken, 2014

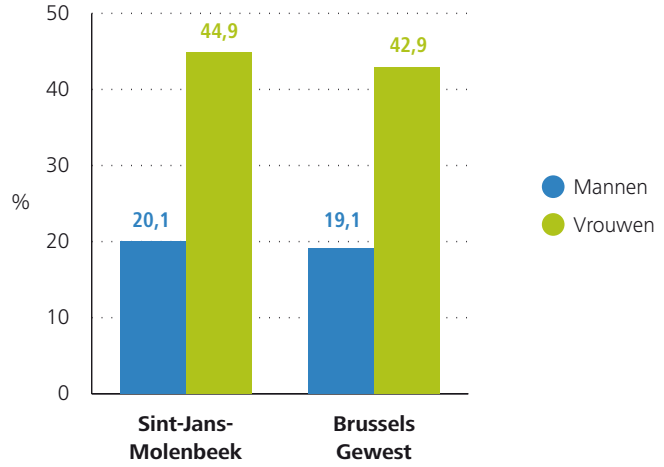

Bron: ACTIRIS, berekeningen Observatorium voor de Werkgelegenheid
Noot: De categorie "andere studies" groepeert de NWWZ met een diploma dat niet erkend is in België. Het gaat om diploma's van scholen in het buitenland, ongeacht het studieniveau.

5.4. DEELTIJDSE WERKNEMERS

Zowel Sint-Jans-Molenbeek als het Gewest telt duidelijk meer vrouwelijke dan mannelijke deeltijdse werknemers. Het aandeel deeltijdse werknemers is licht hoger in Sint-Jans-Molenbeek dan in het Brussels Gewest. Een vijfde van de werkende mannen in Sint-Jans-Molenbeek zijn deeltijdse werknemers en dit percentage stijgt tot 45 % voor de vrouwen 5-5. We herinneren eraan dat de Molenbeekse vrouwen reeds een relatief lage werkgelegenheidsgraad hebben. Deze indicatoren tonen dat de positie van de Molenbeekse vrouwen op de arbeidsmarkt dus bijzonder ongunstig is.

5-5 Aandeel deeltijdse loontrekkenden in het totaal aantal loontrekkenden naar geslacht, 2013

Bron: Steunpunt WSE

6. ECONOMISCHE ACTIVITEIT

6.1. BINNENLANDSE WERKGELEGENHEID

Wat de binnenlandse werkgelegenheid in 2013 betreft, telt Sint-Jans-Molenbeek 4 565 **zelfstandigen** en 24 867 **loontrekkenden** (ongeacht de gemeente waar ze wonen), wat goed is voor respectievelijk 6 % van de zelfstandigen en 4 % van de loontrekkenden van het Gewest.

Het aantal arbeiders onder de loontrekkenden is veel hoger in Sint-Jans-Molenbeek dan in het Gewest (26 % tegenover 20 %), in tegenstelling tot het aantal ambtenaren (13 % in Sint-Jans-Molenbeek tegenover 19 % in het Brussels Gewest) 6-1. Twee derde van de arbeidsplaatsen voor arbeiders in Sint-Jans-Molenbeek worden bekleed door mannen, terwijl onder de bedienden en ambtenaren (samen beschouwd) de vrouwen het grootste aantal vertegenwoordigen (56 %).

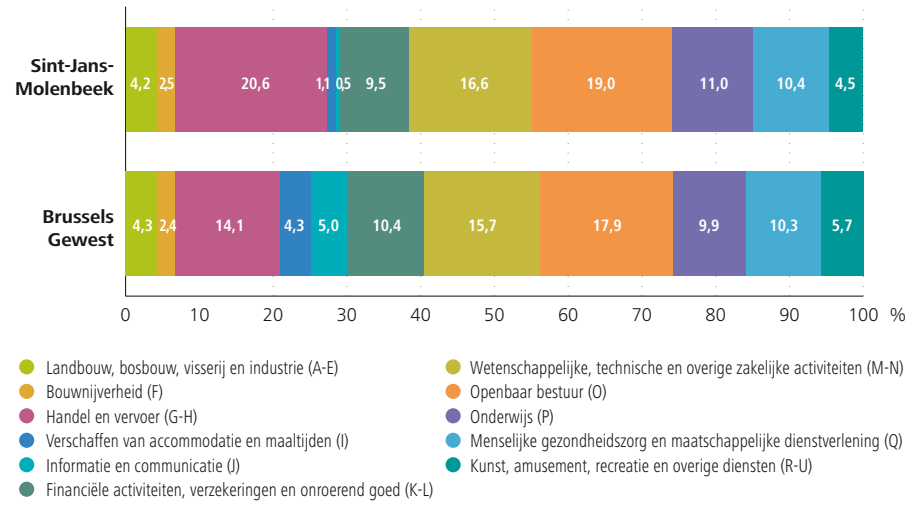
6-1 Aantal arbeidsplaatsen naar plaats van tewerkstelling per geslacht en statuut, 31 december 2013

	Sint-Jans-Molenbeek	Brussels Gewest
Aantal arbeidsplaatsen naar plaats van tewerkstelling	25.497	621.821
Verdeling naar geslacht (in % van het totaal)		
Man	49,9	49,8
Vrouw	50,1	50,2
Verdeling naar statuut (in % van het totaal)		
Arbeider	25,7	20,2
Bediende	61,4	60,8
Ambtenaar	12,9	19,1

Bron: RSZ, berekeningen BISA

In termen van de verdeling van de arbeidsplaatsen per **activiteitstak** op het grondgebied van Sint-Jans-Molenbeek zijn er bepaalde verschillen met de situatie in het Brussels Gewest. De sector "handel en transport" is veruit de eerste sector qua tewerkstelling in Sint-Jans-Molenbeek met meer dan 20 % van de arbeidsplaatsen (tegenover 14 % in het Gewest), gevolgd door de overheidssector (19 % van de arbeidsplaatsen) en van de diensten aan ondernemingen (17 % van de arbeidsplaatsen). De sector van de horeca en de sector "informatie en communicatie" telt slechts weinig banen in Sint-Jans-Molenbeek 6-2.

6-2 Verdeling van het aantal arbeidsplaatsen per activiteitssector, 31 december 2013

Bron: RSZ, berekeningen BISA

6.2. ONDERNEMINGEN

De statistieken over het **aantal ondernemingen**, die hier worden vermeld, hebben enerzijds betrekking op de lokale vestigingseenheden (exploitatiezetels van de ondernemingen met minstens een werknemer die aangegeven is bij de RSZ), en anderzijds op de btw-plichtige ondernemingen (enkel de maatschappelijke zetels van de ondernemingen tellen mee)[10].

Op 31 december 2013 telt Sint-Jans-Molenbeek 1 544 lokale vestigingseenheden op haar grondgebied (of 4 % van het totaal aantal eenheden in het Brussels Gewest). De verdeling per **grootte** van de vestigingen - volgens het aantal loontrekkenden - verschilt weinig tussen Sint-Jans-Molenbeek en het Brussels Gewest 6-3.

6-3 Aantal lokale vestigingseenheden volgens grootte, 31 december 2013

	Sint-Jans-Molenbeek	Brussels Gewest
Totale aantal lokale vestigingseenheden	1.544	34.881
Verdeling naar grootteklasse in aantal werknemers (in % van het totaal)		
1 tot 9 werknemers	77,5	78,2
10 tot 49 werknemers	17,9	16,6
50 tot 199 werknemers	3,0	3,8
200 werknemers en meer	1,6	1,4

Bron: RSZ, gedecentraliseerde gegevens, berekeningen BISA
Noot: Locatie volgens de zetel van de lokale vestigingseenheid.

Op 31 december 2014, hebben 4 859 btw-plichtige ondernemingen hun maatschappelijke zetel in Sint-Jans-Molenbeek (of 5 % van alle btw-plichtige ondernemingen in het Brussels Gewest).

De dynamiek van de **oprichting** van ondernemingen tussen 2010 en 2014 was gemiddeld quasi identiek in Sint-Jans-Molenbeek en het Gewest: in Sint-Jans-Molenbeek werden gemiddeld 13 ondernemingen per jaar opgericht op 100 ondernemingen, tegenover 12 op 100 voor het Gewest. De **stopzettingen** waren daarentegen relatief iets hoger in de gemeente (gemiddeld 10 stopzettingen per jaar op 100 ondernemingen tegenover 8 op 100 voor het Gewest) 6-4.

Faillissementen (die slechts een deel van de stopzettingen vertegenwoordigen) zijn ook relatief talrijker in Sint-Jans-Molenbeek in deze periode (3,6 ondernemingen op 100 in Sint-Jans-Molenbeek tegenover 2,6 ondernemingen op 100 voor het Gewest). Zowel in Sint-Jans-Molenbeek als in het Gewest heeft de hoogste faillissementsgraad betrekking op de sector "handel", "onderhoud en reparatie van motorvoertuigen en motorfietsen" en de "bouw en de horeca". De faillissementsgraad is voor deze twee laatste sectoren hoger in Sint-Jans-Molenbeek dan in het Gewest. Er waren een aanzienlijk aantal faillissementen in de sectoren "administratieve en ondersteunende activiteiten", "vervoer en opslag", alsook in de tak van de verwerkende nijverheid. Deze sectoren kennen eveneens een hogere faillissementsgraad in de gemeente.

6-4 Demografisch verloop van de ondernemingen

	Sint-Jans-Molenbeek	Brussels Gewest
Aantal btw-plichtige ondernemingen op 31 december 2014	4.859	94.436
Gemiddelde jaarlijkse oprichtingsgraad van btw-plichtige ondernemingen (2010-2014) (%)	12,8	12,0
Gemiddelde jaarlijkse stopzettingsgraad van btw-plichtige ondernemingen (2010-2014) (%)	9,9	8,3
Gemiddelde jaarlijkse faillissementsgraad van ondernemingen (2010-2014) (%)	3,6	2,6

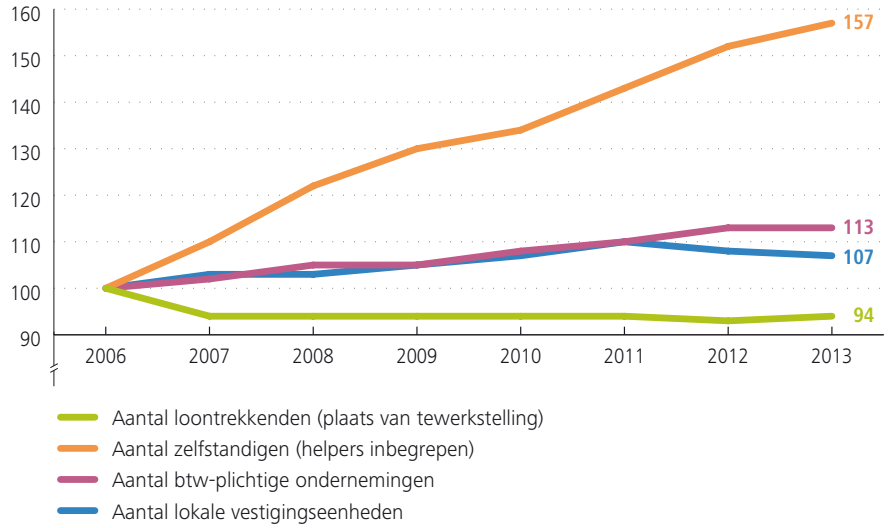
Bron: FOD Economie - Statistics Belgium, berekeningen BISA
Noot: Locatie volgens de maatschappelijke zetel van de wettelijke eenheid. De verschillende percentages stemmen overeen met de jaarlijkse gemiddelde percentages voor de periode 2010-2014.

10 Het aantal btw-plichtige ondernemingen is bijna altijd hoger dan het aantal lokale vestigingseenheden in een gemeente. Dat is te wijten aan het feit dat de statistieken van de ondernemingen die btw-plichtig zijn, ondernemingen vermelden die geen enkele werknemer aangeven bij de RSZ, wat het geval is voor een groot aantal zelfstandigen. Deze ondernemingen zonder werknemers, worden niet in de statistieken over de lokale vestigingseenheden vermeld.

6.3. EVOLUTIE 2006-2013

Het aantal loontrekkenden daalde in Sint-Jans-Molenbeek in de periode 2006-2013, terwijl het aantal lokale vestigingseenheden lichtjes steeg. Dit betekent dat de gemiddelde grootte van de ondernemingen in de gemeente in termen van tewerkstelling globaal gedaald is in deze periode. Het aantal btw-plichtige ondernemingen, neemt toe. Het aantal zelfstandigen (helpers inbegrepen) ten slotte is bijzonder snel gestegen in Sint-Jans-Molenbeek in die periode: het steeg met 57 %, of tweemaal sneller dan op niveau van het Brussels Gewest 6-5.

6-5 Evolutie van het aantal loontrekkenden, zelfstandigen (helpers inbegrepen), btw-plichtige ondernemingen en lokale vestigingseenheden
in index (2006 =100), Sint-Jans-Molenbeek, 2006-2013

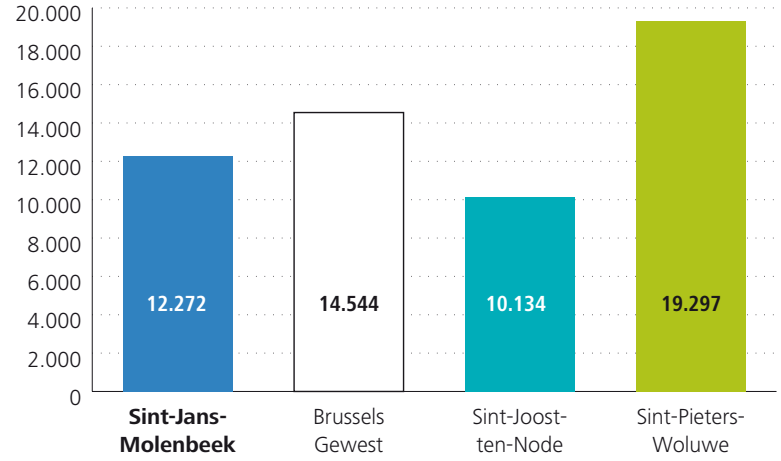
Bronnen: Steunpunt WSE, RSZ, FOD Economie - Statistics Belgium, berekeningen BISA
Noot: Ligging van de lokale vestigingseenheden op basis van de zetel van de lokale vestigingseenheid en deze van de btw-plichtige ondernemingen op basis van de maatschappelijke zetel van de onderneming.

7. INKOMENS

7.1. FISCALE INKOMENS

Op basis van de fiscale statistieken en rekening houdend met de samenstelling van de huishoudens, bedraagt het gemiddeld inkomen[11] 12 272 euro in Sint-Jans-Molenbeek voor het jaar 2012, ongeveer 20 % onder het gewestelijk gemiddelde. Het is een van de gemeenten van het Gewest, na Sint-Joost-ten-Node, waar het gemiddeld inkomen het laagst is 7-1.

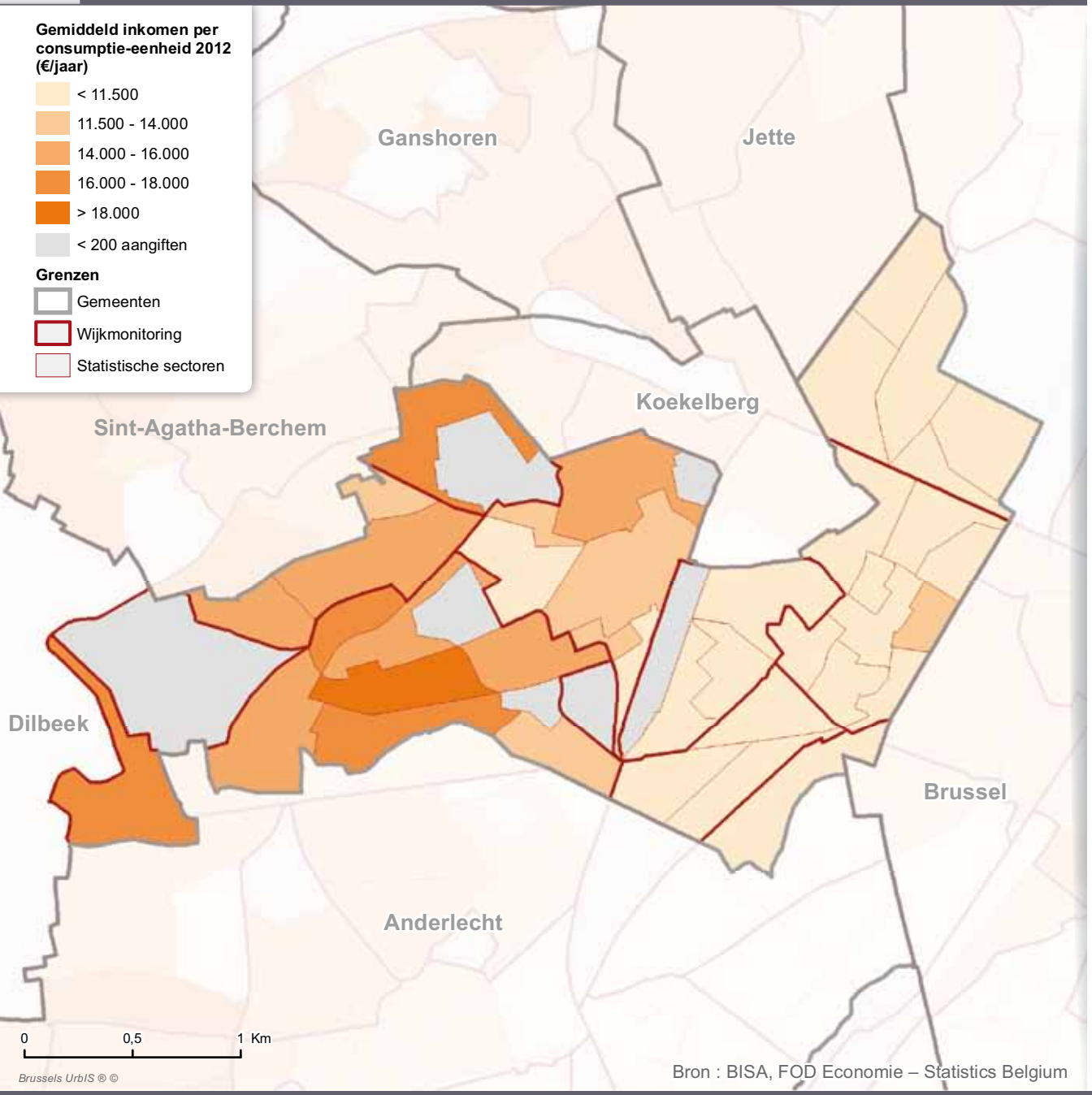
7-1 Gemiddeld inkomen na belastingen per gewijzigde verbruikseenheid in euro, inkomens 2012

Bron: BISA, FOD Economie - Statistics Belgium

11 Het gaat om het gemiddeld inkomen per gewijzigde verbruikseenheid (GVE) (na belastingen), cf. Woordenlijst.

7-2 **Gemiddeld inkomen na belastingen per gewijzigde verbruikseenheid per statistische sector** in euro, Sint-Jans-Molenbeek, inkomens 2012

De gemiddelde **inkomens** schommelen sterk op het Molenbeekse grondgebied 7-2. Ze zijn het hoogst in het westen van de gemeente (wijken van Machtens en Korenbeek) en dalen naarmate men naar het oosten gaat en de arme sikkel nadert (Hertogin, Weststation, Historisch-Sint-Jans-Molenbeek en de Havenwijk). De laagste gemiddelde inkomens schommelen rond 8 500 euro in bepaalde statistische sectoren, die eveneens de dichtstbevolkte zones zijn van de gemeente. Bepaalde wijken waarin de gemiddelde inkomens heel laag zijn, bevatten een groot aantal sociale woningen, in het bijzonder de wijk Historisch-Sint-Jans-Molenbeek.

De graad van **inkomensongelijkheid**, gemeten door de Gini-coëfficiënt[12], lijkt echter minder hoog te zijn in Sint-Jans-Molenbeek dan gemiddeld in de 19 gemeenten 7-3.

7-3 **Gini-coëfficiënt**, fiscale inkomens 2012

	Sint-Jans-Molenbeek	Gemiddelde van de 19 gemeenten
Gini-coëfficiënt - Totaal netto belastbaar inkomen	0,41	0,46
Gini-coëfficiënt - Inkomen na belastingen	0,34	0,39

Bron: BISA, FOD Economie - Statistics Belgium

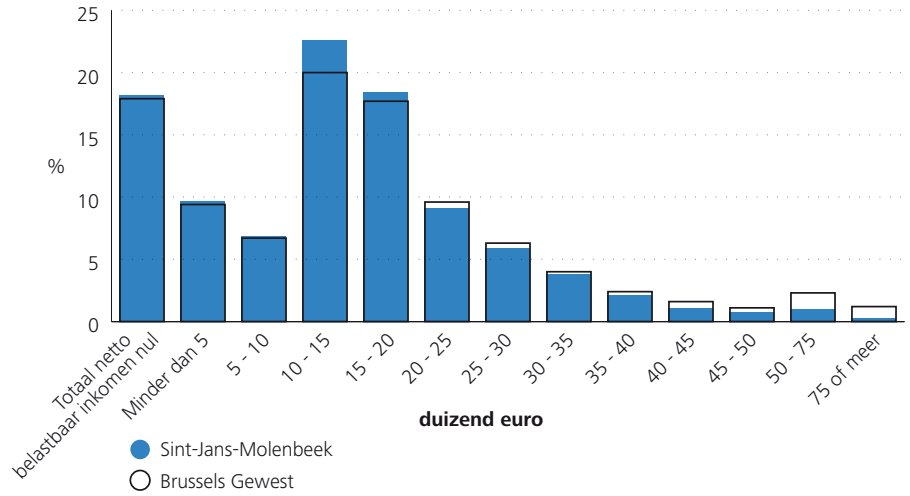
12 De hier voorgestelde Gini-coefficiënt wordt berekend op basis van de fiscale statistieken en moet onderscheiden worden van deze berekend door Statistics Belgium op basis van de gegevens van de SILC enquête.

Er zijn duidelijk minder **aangiften** van inkomens van 40 000 tot 50 000 euro en meer in het bijzonder inkomens hoger dan 50 000 euro in Sint-Jans-Molenbeek, vergeleken met het Gewest, wat de lagere Gini-coëfficiënt in de gemeente verklaart. Ook de aangiften van inkomens van 20 000 tot 35 000 euro zijn lichtjes ondervertegenwoordigd in Sint-Jans-Molenbeek. De aangiften van inkomens van 10 000 tot 20 000 euro zijn daarentegen oververtegenwoordigd in Sint-Jans-Molenbeek in vergelijking met hun aandeel in het Gewest 7-4.

Het is wel zo dat het aandeel aangiften waarvan het totaal netto belastbaar inkomen nul is, slechts iets hoger is in Sint-Jans-Molenbeek dan in het Brussels Gewest. De aangiften waarvan het totaal netto belastbaar inkomen nul is, zijn van personen met vrijgestelde inkomens of die geen enkel inkomen aangeven aan de personenbelasting. Het kan gaan om personen die niet-belastbare sociale uitkeringen (zoals het leefloon) ontvangen, internationale ambtenaren, bepaalde studenten, bepaalde zelfstandigen of personen die inderdaad geen enkel inkomen ontvangen.

Deze categorieen van belastingplichtigen kunnen in bepaalde gevallen ook in de heel lage inkomensklassen staan (lager dan 10 000 euro). Gelet op de vertekeningen die inherent zijn aan de fiscale statistiek[13], moeten deze inkomensklassen met de nodige voorzichtigheid worden benaderd.

7-4 Verdeling van het aantal fiscale aangiften per inkomensklasse na belastingen, inkomens 2012

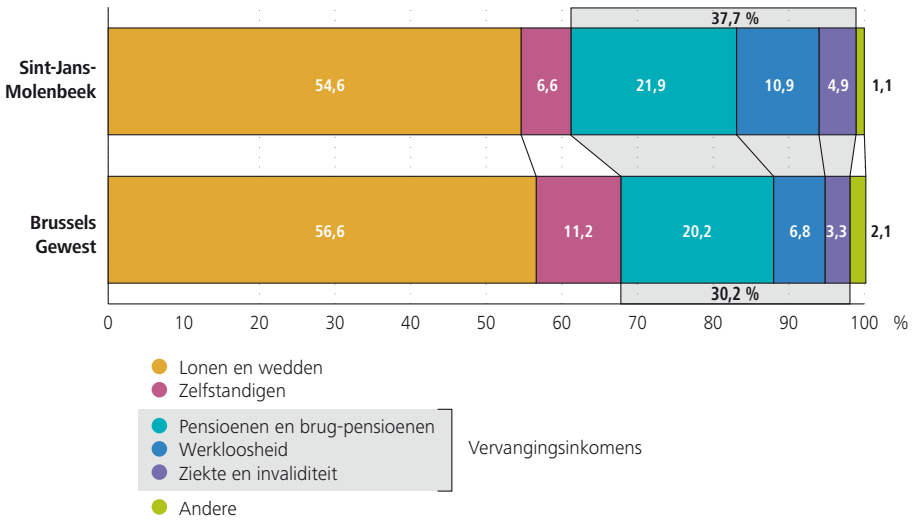
Bron: BISA, FOD Economie - Statistics Belgium

Noten:
- In een streven naar eenvoud worden de klassen aangeduid met ronde cijfers, terwijl in werkelijkheid enkel de ondergrens van elke klasse wordt opgenomen.
- Deze grafiek werd opgesteld zonder onderscheid te maken tussen individuele en gemeenschappelijke aangiften, deze laatsten bevatten inkomens van een of twee personen. Een verdeling per type aangiften die verschillend is binnen de gemeente en binnen het hele Gewest kan een invloed hebben op de verdelingen van het aantal aangiften per inkomensklasse.

13 Brussels Instituut voor Statistiek en Analyse (2016), *Fiscale statistiek van de inkomens, een geschikte gegevensbron om de levensstandaard van de Brusselaars te meten?* Focus nr. 14, februari 2016.

Uit de analyse van de **bron** van deze fiscale inkomens (voor belastingen) in 2012 blijkt dat het aandeel van de fiscale inkomens uit vervangingsinkomens hoger is in Sint-Jans-Molenbeek dan in het Brussels Gewest, zowel voor pensioen, werkloosheidsuitkering als ziekte- of invaliditeitsuitkering. De inkomens uit loonarbeid en zelfstandige arbeid vertegenwoordigen daarentegen respectievelijk 55 % en 7 % in Sint-Jans-Molenbeek, of een lager aandeel dan voor het Gewest (57 % en 11 %) 7-5.

7-5 Componenten van het gezamenlijk netto-inkomen (voor belastingen), inkomens 2012

Bron: BISA, FOD Economie - Statistics Belgium
Noot: De inkomens van de zelfstandigen worden meestal onderschat in de fiscale aangiften van de personenbelasting.

7.2. PERSONEN DIE LEVEN VAN EEN MINIMUM- OF VERVANGINGSINKOMEN

Het aantal personen dat recht heeft op een vervangingsinkomen (werkloosheidsuitkeringen of invaliditeitsuitkeringen) of op een bijstandsuitkering is een indicator van het aantal personen dat met een **beperkt inkomen** moet leven, vaak onder de armoederisicogrens[14].

Het percentage van de bevolking dat recht heeft op een werkloosheidsuitkering, een invaliditeitsuitkering of een bijstandsuitkering, is in het algemeen veel hoger in Sint-Jans-Molenbeek vergeleken met het Brussels Gewest. Van de Molenbeekse bevolking op beroepsactieve leeftijd (18-64 jaar) leeft 8,5 % van een leefloon of equivalent leefloon, 17 % van een werkloosheidsuitkering, 4 % van een invaliditeitsuitkering en 2 % van een uitkering voor personen met een handicap 7-6.

7-6 Aantal en aandeel personen dat een beroep doet op een werkloosheidsuitkering, invaliditeitsuitkering of bijstandsuitkering, per leeftijdsklasse, 1 januari 2014

	Sint-Jans-Molenbeek		Brussels Gewest
	Aantal	%	%
Bevolking van 18 tot 24 jaar	8.653	100,0	100,0
Leefloon of equivalent leefloon van het OCMW	1.668	19,3	10,6
Werkloosheidsuitkering[1]	917	10,6	6,9
Bevolking van 18 tot 64 jaar	56.639	100,0	100,0
Leefloon of equivalent leefloon van het OCMW	4.827	8,5	4,9
Werkloosheidsuitkering[1]	9.688	17,1	12,9
Invaliditeitsuitkeringen[2]	2.371	4,2	3,9
Uitkering voor personen met een handicap[2]	1.331	2,3	1,9
Bevolking van 65 jaar en meer	11.290	100,0	100,0
Inkomensgarantie voor ouderen	1.726	15,3	10,7
Uitkering voor personen met een handicap[2]	1.054	9,3	6,5

Bronnen: POD Maatschappelijke Integratie, RVA, RIZIV, FOD Sociale Zekerheid, RVP, FOD Economie - Statistics Belgium, berekeningen BISA en Observatorium voor Gezondheid en Welzijn van Brussel-Hoofdstad
Noten: [1] Het gaat om het aantal betalingen van uitkeringen.
[2] Gegevens op 31 december 2013

14 Observatorium voor Gezondheid en Welzijn van Brussel-Hoofdstad (2015). *Welzijnsbarometer 2015*. Brussel: Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie.

Er zijn in verhouding bijna tweemaal meer jongeren (18-24 jaar) die van een leefloon of een equivalent leefloon leven in Sint-Jans-Molenbeek dan in het Gewest: ongeveer een Molenbeekse jongere op vijf leeft van een leefloon of een equivalent leefloon (tegenover een op tien in het Brussels Gewest). Bovendien leeft 11 % van de Molenbeekse jongeren van een werkloosheidsuitkering.

Bij de senioren (65 jaar en ouder) ontvangt 15 % de inkomensgarantie voor ouderen (IGO), of een iets hoger percentage dan voor het Gewest (11 %). Ook het aandeel senioren met een uitkering voor personen met een handicap is hoger in Sint-Jans-Molenbeek.

Figuur 7-7 toont aan dat het aandeel gerechtigden op het leefloon of het equivalent leefloon in de bevolking (18-64 jaar) in 2005 reeds veel hoger was in Sint-Jans-Molenbeek dan in het Gewest. De evolutie van dit aandeel in Sint-Jans-Molenbeek volgt de jongste 10 jaar ongeveer dezelfde tendens als deze van het Gewest.
Het aandeel gerechtigden op het leefloon is gestegen tussen 2005 en 2014.

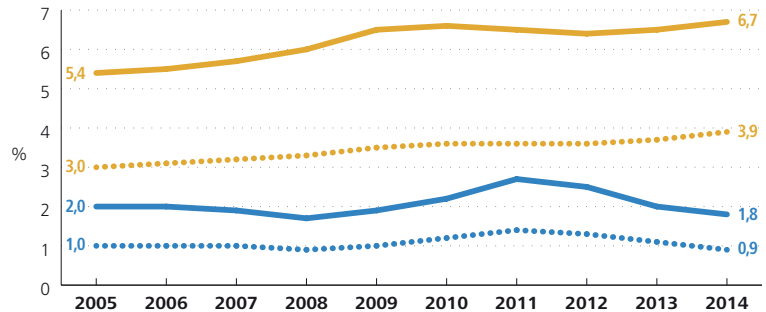
Tussen 2012 en 2014 wordt een sterke daling van het aantal gerechtigden op het equivalent leefloon waargenomen, zowel op niveau van het Gewest als in Sint-Jans-Molenbeek, wat een breuk is met de licht stijgende trend van de vorige jaren. Deze tendens wordt grotendeels verklaard door bepaalde federale maatregelen inzake asiel- en migratiebeleid, die tijdens deze periode (2013-2014) hebben geleid tot een daling van de asielzoekers en de vreemdelingen die niet in het bevolkingsregister ingeschreven zijn en die aanspraak kunnen maken op financiële hulp.

7.3. RECHTHEBBENDEN OP DE VERHOOGDE TEGEMOETKOMING (RVV)

Het aantal rechthebbenden op de verhoogde tegemoetkoming (RVV) voor de verzekering voor geneeskundige verzorging kan worden gebruikt als een indicator voor het aantal personen dat in moeilijke financiële omstandigheden leeft.

In januari 2015 hebben 38 660 personen recht op een verhoogde tegemoetkoming in Sint-Jans-Molenbeek als gerechtigde of als persoon ten laste, of 40 % van de Molenbeekse bevolking (tegenover 26 % voor het Gewest). De percentages begunstigden zijn hoger dan deze voor het Brussels Gewest, in elke leeftijdscategorie. Het verschil is bijzonder sterk bij de jongsten: ongeveer de helft van de Molenbeekse kinderen en adolescenten leeft in moeilijke financiële omstandigheden (tegenover een derde in het Gewest). Onder de jongvolwassenen (18-24 jaar) gaat het om ongeveer 45 %, tegenover 27 % in het Gewest 7-8.

7-7 Evolutie van het aandeel gerechtigden op het (equivalent) leefloon in de bevolking van 18-64 jaar, in jaarlijks gemiddelde 2005-2014

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Aantal Leefloon										
Sint-Jans-Molenbeek	2.542	2.607	2.779	3.040	3.353	3.535	3.594	3.594	3.671	3.799
Brussels Gewest										
Aantal Equivalent leefloon										
Sint-Jans-Molenbeek	955	936	921	876	999	1.192	1.513	1.402	1.152	1.001
Brussels Gewest										

Bronnen: POD Maatschappelijke Integratie, FOD Economie - Statistics Belgium, berekeningen BISA

7-8 Aantal en aandeel rechthebbenden op de verhoogde tegemoetkoming van de verzekering voor geneeskundige verzorging (RVV), per leeftijdsklasse en per geslacht, januari 2015

	Sint-Jans-Molenbeek						Brussels Gewest		
	Aantal rechthebbenden[1]			Percentage rechthebbenden[1] in de bevolking			Percentage rechthebbenden[1] in de bevolking		
Leeftijdsklasse	Man	Vrouw	Totaal	Man	Vrouw	Totaal	Man	Vrouw	Totaal
Minder dan 18 jaar	6.900	6.446	13.346	49,6	48,5	49,1	33,5	33,2	33,3
18 - 24 jaar	1.849	2.000	3.849	42,5	46,6	44,5	27,2	27,8	27,5
25 - 64 jaar	7.618	9.111	16.730	30,8	38,4	34,5	19,2	23,0	21,1
65 jaar en meer	1.770	2.965	4.735	38,8	44,0	41,9	26,4	32,1	29,8
Totaal	18.137	20.522	38.660	38,2	42,7	40,4	24,1	27,1	25,6

Bronnen: KSZ-Datawarehouse Arbeidsmarkt en sociale bescherming, BISA, FOD Economie - Statistics Belgium, berekeningen Observatorium voor Gezondheid en Welzijn van Brussel-Hoofdstad
Noot: [1] Gerechtigden en personen ten laste.

8. GEMEENTELIJKE FINANCIËN

8.1. KERNINDICATOREN VOOR DE GEMEENTELIJKE FINANCIËN

De gewone **begroting** verwijst naar het geheel van ontvangsten en uitgaven die een regelmatig en gebruikelijk karakter hebben. De ontvangsten en uitgaven betreffende investeringen behoren dan weer tot de buitengewone begroting. Sinds 2008 heeft de gemeente Sint-Jans-Molenbeek een deficitaire gewone begroting. Ondanks de hulp van het Brussels Gewestelijk Herfinancieringsfonds van de Gemeentelijke Thesaurieën (BGHGT) vertonen de rekeningen van de gemeente sinds 2012 een negatief gecumuleerd resultaat. Sint-Jans-Molenbeek behoort inderdaad tot de tien gemeenten die een saneringscontract voor hun financiën hebben afgesloten met het Gewest en in dit kader een lening van het BGHGT ontvangen[15].

Voor de rekeningen van 2008-2013 waren de gewone ontvangsten en uitgaven **per inwoner**, alsook de investeringsuitgaven per inwoner in Sint-Jans-Molenbeek gemiddeld lager dan deze voor de 19 Brusselse gemeenten samen. De investeringsuitgaven per inwoner waren daarentegen hoger. Rekening houdend met de leningen die het BGHGT heeft toegekend, is de **schuld** per inwoner in Sint-Jans-Molenbeek trouwens minder hoog dan in de 19 Brusselse gemeenten samen 8-1.

8-1 Kernindicatoren van de gemeentelijke financiën, gemiddelde van de rekeningen 2008-2013

	Sint-Jans-Molenbeek	19 Brusselse gemeenten
Gewone ontvangsten in euro per inwoner	1.236	1.681
Gewone uitgaven in euro per inwoner	1.269	1.696
Schuld[1] in euro per inwoner	969	1.333
Investeringsuitgaven in euro per inwoner	376	248

Bronnen: GOB - Brussel Plaatselijke Besturen, FOD Economie - Statistics Belgium, berekeningen BISA
Noot: [1] Schulden bij het Brussels Gewestelijk Herfinancieringsfonds van de Gemeentelijke Thesaurieën inbegrepen.

15 Gewestelijke Overheidsdienst Brussel (2015), *Verslag over de financiële toestand van de Brusselse gemeenten 2008-2014*. Brussel Plaatselijke Besturen.

Het bedrag van de schuld bij het BGHGT lijkt relatief laag te zijn in verhouding tot de totale schuld van de gemeente: in 2013 vertegenwoordigt de schuld bij het BGHGT 4 % van de totale schuld van Sint-Jans-Molenbeek, tegenover 15 % voor de 19 gemeenten.

De liquiditeitsratio geeft het vermogen weer van de gemeente om haar financiële verbintenissen op korte termijn na te leven. In Sint-Jans-Molenbeek was deze coëfficiënt in 2013 net iets lager dan één (0,98), wat wil zeggen dat de gemeente haar kortetermijnschulden (maximum één jaar) niet kan terugbetalen.

De graad van financiële autonomie van de gemeente toont trouwens aan dat 56 % van haar middelen afkomstig is van haar eigen kapitaal, wat een relatief gunstige situatie is in vergelijking met het gemiddelde van deze indicator voor de 19 gemeenten (62 %).

8.2. STRUCTUUR VAN DE BELANGRIJKSTE GEWONE ONTVANGSTEN EN UITGAVEN

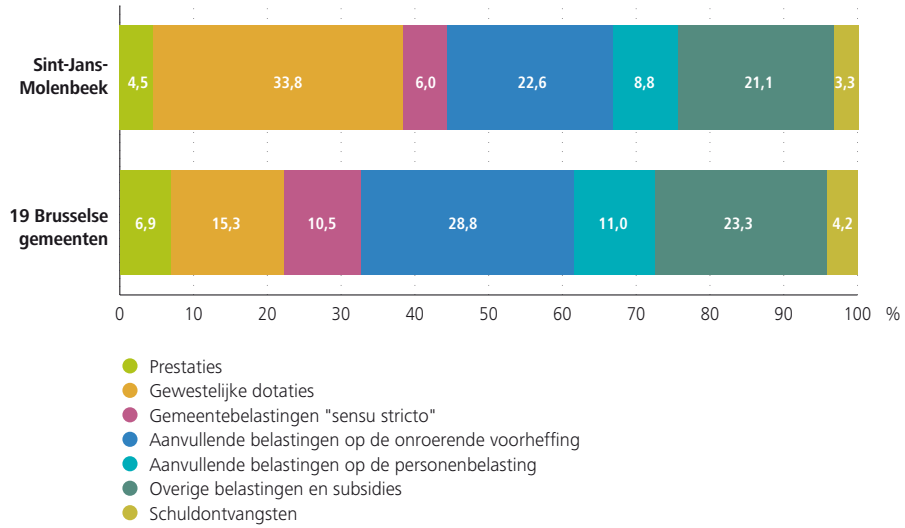
Als logisch gevolg van de socio-economische situatie van de inwoners van de gemeente is het aandeel van de **ontvangsten** van de **gemeentebelasting** en de aanvullende belastingen op de **personenbelasting** lager dan in de 19 gemeenten samen. Het rendement van de personenbelasting per inwoner in Sint-Jans-Molenbeek behoort tot de laagste van alle Brusselse gemeenten.

De **gewestdotaties** vormen de belangrijkste inkomensbron voor Sint-Jans-Molenbeek. Deze vertegenwoordigen voor de rekeningen van 2008-2013 gemiddeld meer dan een derde van de gewone ontvangsten van de gemeente of proportioneel tweemaal meer dan voor de 19 gemeenten samen 8-2. De dotaties worden onder de gemeenten verdeeld volgens criteria zoals aantal inwoners, leerlingen, werklozen, begunstigden van een leefloon, alsook het rendement van de onroerende voorheffing en de personenbelasting (compenserende rol)[16].

16 Gewestelijke Overheidsdienst Brussel (2015), *Verslag over de financiële toestand van de Brusselse gemeenten 2008-2014*. Brussel Plaatselijke Besturen.

Ook de aanvullende belastingen op de **onroerende voorheffing** zijn een belangrijke inkomensbron voor de gemeente (ongeveer een kwart van de ontvangsten) hoewel hun aandeel iets minder groot is in vergelijking met de 19 gemeenten samen. Herleid tot het aantal inwoners toont de gemeente een heel zwak rendement inzake de onroerende voorheffing, wat tot het laagste van de Brusselse gemeenten behoort.

8-2 **Verdeling van de gewone ontvangsten (zonder het gesubsidieerd onderwijs)**, gemiddelde van de rekeningen 2008-2013

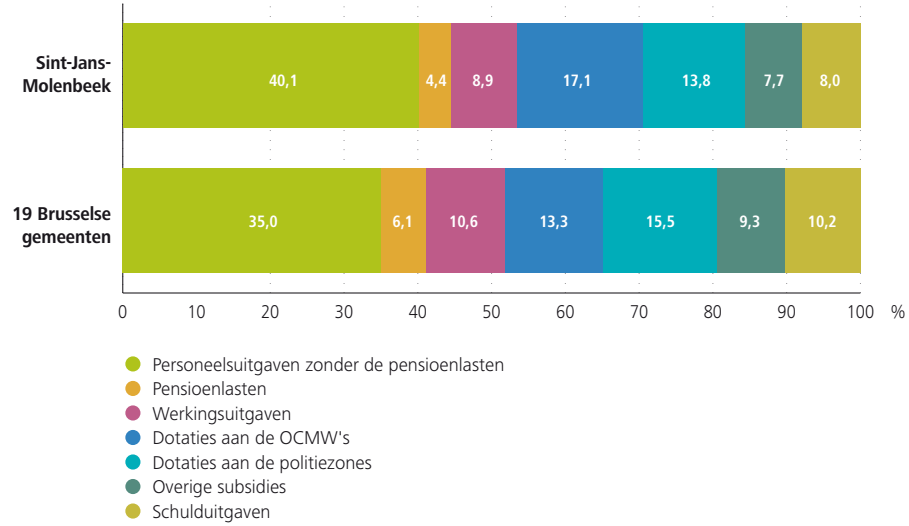

Bron: GOB - Brussel Plaatselijke Besturen, berekeningen BISA

Noten:
- De ontvangsten uit prestaties zijn die waarvoor de gemeente als tegenprestatie iets levert (bijvoorbeeld huurinkomsten voor een gebouw).
- De schuldontvangsten omvatten hoofdzakelijk de dividenden die de gemeenten krijgen van de intercommunales en daarnaast de kredietinteresten.

De **personeelskosten** zijn de belangrijkste **uitgaven** van de gemeente Sint-Jans-Molenbeek: in de periode 2008-2013 werd gemiddeld 44,5 % van de uitgaven besteed aan de personeelskosten van het gemeentebestuur (pensioenlasten inbegrepen), tegenover 41 % voor de 19 gemeenten samen 8-3. De werkingsuitgaven alsook de transferuitgaven in het kader van de dotatie aan het OCMW zijn proportioneel gezien iets hoger in Sint-Jans-Molenbeek dan in de 19 gemeenten samen, in tegenstelling tot de andere uitgaven (werkingskosten, transferuitgaven voor de dotatie aan de politiezones en andere subsidies - opgetrokken voor de 19 gemeenten door de Stad Brussel - alsook uitgaven voor schulden).

8-3 **Verdeling van de gewone uitgaven (zonder het gesubsidieerd onderwijs)**, gemiddelde van de rekeningen 2008-2013

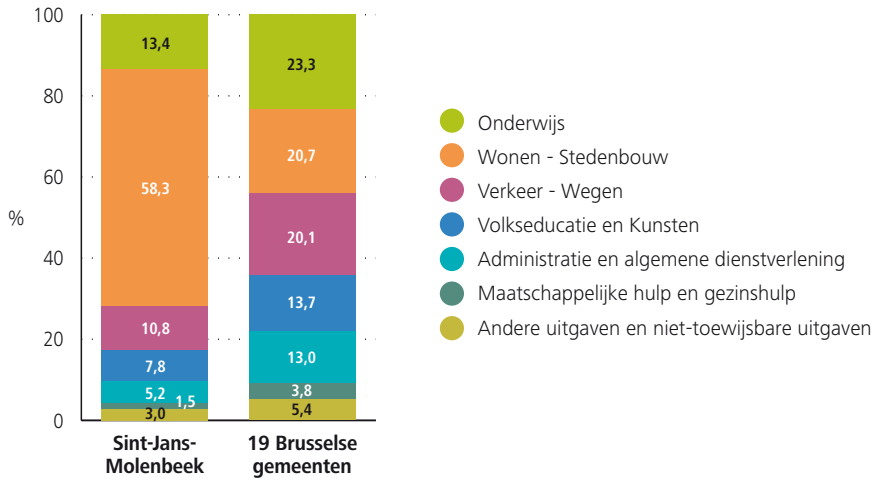

Bron: GOB - Brussel Plaatselijke Besturen, berekeningen BISA

8.3. INVESTERINGEN

De **investeringsuitgaven** schommelen sterk van jaar tot jaar. Men kan echter vaststellen dat onderwijs en wonen/stedenbouw (inclusief de wijkcontracten) in de periode 2008-2013 gemiddeld goed waren voor het grootste deel van de investeringen in Sint-Jans-Molenbeek (respectievelijk 58 % van de investeringsuitgaven, tegenover 21 % voor de 19 gemeenten samen). De domeinen onderwijs en verkeer/wegen, alsook de andere posten vertegenwoordigen daarentegen, gelet op het gewicht van wonen/stedenbouw in de uitgaven, een relatief minder groot aandeel van de uitgaven in Sint-Jans-Molenbeek dan in de 19 gemeenten samen in deze periode 8-4.

8-4 **Verdeling van de investeringsuitgaven per functie**, gemiddelde van de rekeningen 2008-2013

Bron: GOB - Brussel Plaatselijke Besturen, berekeningen BISA

9. HUISVESTING

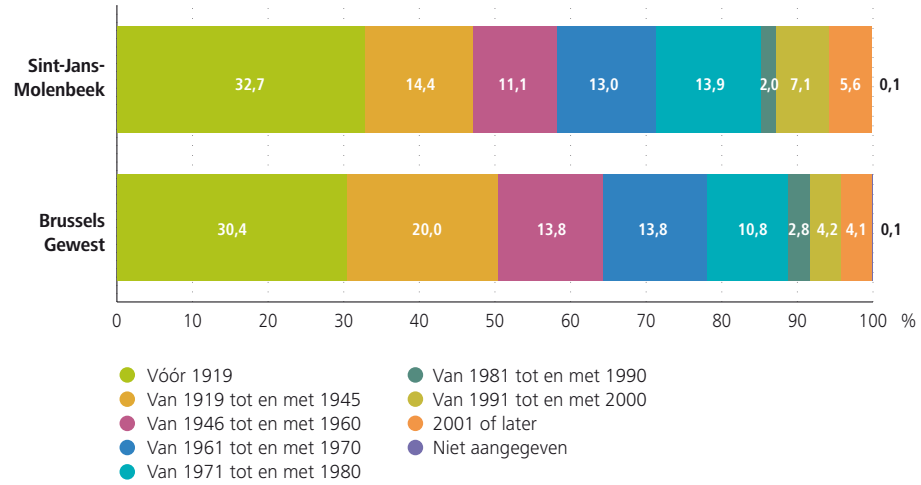
Op 1 januari 2014 werden 10 687 gebouwen en 37 846 woningen geteld in Sint-Jans-Molenbeek, waaronder 3 498 sociale woningen.

9.1. KENMERKEN VAN HET WONINGBESTAND

De gemeente Sint-Jans-Molenbeek is verdeeld over de eerste en de tweede kroon van het Gewest. In het westen van de gemeente zijn de woningen recenter en van betere kwaliteit, terwijl de woningen in het oosten (Historisch-Sint-Jans-Molenbeek, Havenwijk), waar de bevolkingsdichtheid hoog is, ouder en bouwvalliger zijn.

Volgens de gegevens van de Census 2011 betreffende de conventionele woningen voor de gemeente in zijn geheel, blijkt dat de heel oude woningen - gebouwd voor 1919 - (33 % van het park), alsook de relatief recente woningen - gebouwd na 1971 - (29 %) proportioneel vaker voorkomen in Sint-Jans-Molenbeek dan in het Gewest (waar deze woningtypes respectievelijk 30 % en 22 % van het park vertegenwoordigen). Er zijn dus proportioneel minder woningen die tussen deze twee periodes werden gebouwd in Sint-Jans-Molenbeek dan in het Gewest, in het bijzonder de woningen die tussen 1919 en 1945 werden gebouwd 9-1.

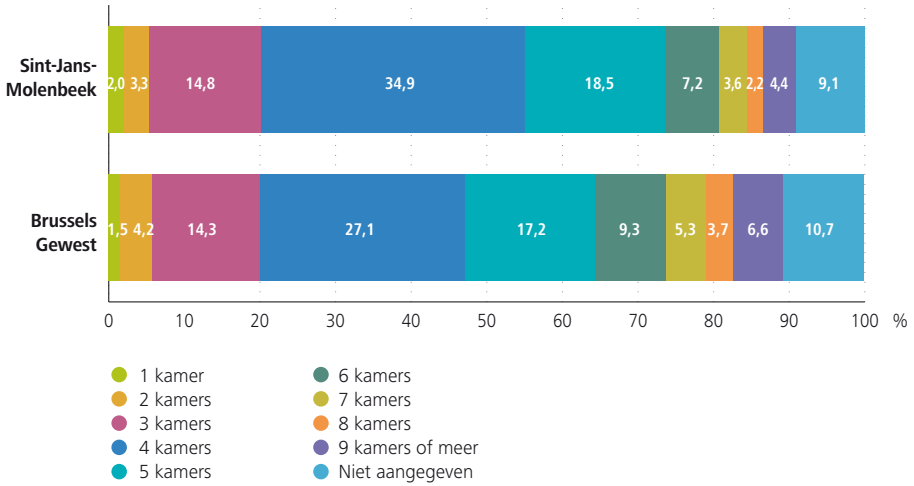
9-1 Aantal bewoonde conventionele woningen naar bouwperiode in % van het totaal, 1 januari 2011

Bron: FOD Economie - Statistics Belgium (Census 2011)
Noot: Het bouwjaar is het jaar van beëindiging van de opbouw van het gebouw waarin de woning zich bevindt. Het gaat dus niet om de laatste renovatie.

Wat het **aantal kamers** betreft telt het grootste deel van de woningen in Sint-Jans-Molenbeek 4 kamers (35 %, tegenover 27 % voor het Brussels Gewest). De woningen met meer dan 4 kamers en in het bijzonder de grote woningen (met meer dan 6 kamers) zijn ondervertegenwoordigd in Sint-Jans-Molenbeek in vergelijking met de situatie in het Gewest 9-2[17]. Er zijn dus relatief weinig woningen aangepast aan kroostrijke gezinnen, die nochtans talrijk zijn in Sint-Jans-Molenbeek.

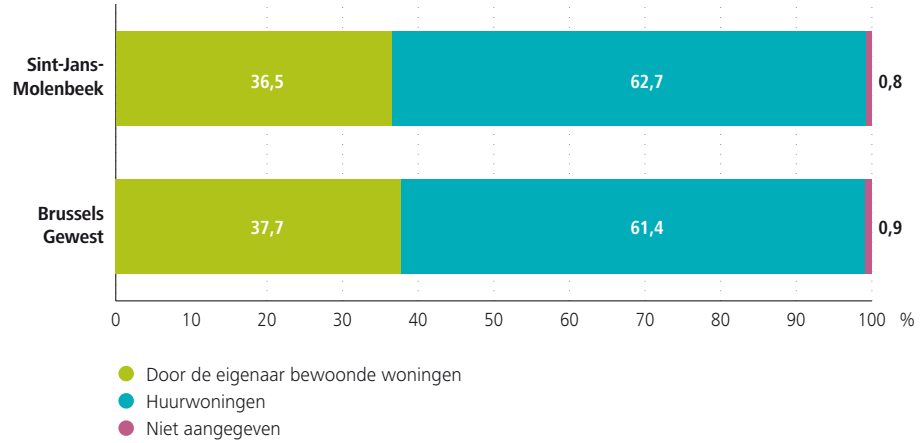
9-2 Aantal bewoonde conventionele woningen naar aantal kamers in % van het totaal, 1 januari 2011

Bron: FOD Economie - Statistics Belgium (Census 2011)
Noot: Een kamer wordt gedefinieerd als een afzonderlijke ruimte in de woning met een oppervlakte van minstens 4 m².

Nog steeds op basis van de gegevens van de Census 2011 blijkt dat het aandeel van de woningen die door hun **eigenaar** worden bewoond iets lager is in Sint-Jans-Molenbeek (36,5 %) dan in het Gewest (38 %) 9-3.

9-3 Aantal bewoonde conventionele woningen naar type eigendom in % van het totaal, 1 januari 2011

Bron: FOD Economie - Statistics Belgium (Census 2011)

17 We merken op dat het aantal kamers voor een groot aantal woningen "niet is vermeld" (ongeveer 9 % in Sint-Jans-Molenbeek en 11 % voor het Gewest).

9.2. SOCIALE WONINGEN

Op 31 december 2013 telt de gemeente Sint-Jans-Molenbeek 3 498 sociale woningen, een cijfer dat de jongste jaren relatief stabiel blijft (21 woningen meer dan in 2005). In verhouding tot het aantal huishoudens ligt het aandeel sociale woningen iets hoger in Sint-Jans-Molenbeek dan in het Gewest: er zijn ongeveer 9 sociale woningen per 100 huishoudens in de gemeente, tegenover slechts 7 per 100 voor het Gewest 9-4. Gegevens uit 2011 tonen echter aan dat veel huishoudens zich hebben **ingeschreven** voor een sociale woning in Sint-Jans-Molenbeek (13 %)[18].

9-4 Aantal en aandeel sociale woningen, 31 december 2013

	Sint-Jans-Molenbeek	Brussels Gewest
Aantal sociale woningen	3.498	39.393
Aantal sociale woningen voor 100 private huishoudens	9,3	7,3

Bronnen: BGHM, FOD Economie - Statistics Belgium, berekeningen BISA

9.3. HUURPRIJS EN VASTGOEDPRIJZEN

De gemiddelde huur- en vastgoedprijzen blijven in Sint-Jans-Molenbeek over het algemeen relatief laag in vergelijking met de situatie op gewestelijk niveau rekening houdend met de verschillende kenmerken van de woningen en de leefomgeving. In 2013 bedraagt de gemiddelde maandelijkse huur voor een woning met twee slaapkamers 641 euro, tegenover 732 euro in het Brussels Gewest. De gemiddelde verkoopprijs van appartementen, flats en studio's bedraagt 163,9 duizend euro, tegenover 224,8 duizend euro in het Gewest 9-5.

9-5 Huurprijs en vastgoedprijzen

	Sint-Jans-Molenbeek	Brussels Gewest
Gemiddelde maandelijkse huurprijs van een woning met 2 slaapkamers in 2013 (euro)	641	732
Gemiddelde verkoopprijs van gewone woonhuizen in 2014 (duizenden euro)	240,1	365,2
Gemiddelde verkoopprijs van appartementen, flats en studio's in 2014 (duizenden euro)	163,9	224,8

Bronnen: Algemene Administratie van de Patrimoniumdocumentatie, FOD Economie - Statistics Belgium, BGHM

18 Zie Wijkmonitoring: www.wijkmonitoring.brussels

10. GEZONDHEID

10.1. GEZONDHEID VAN DE PASGEBORENEN

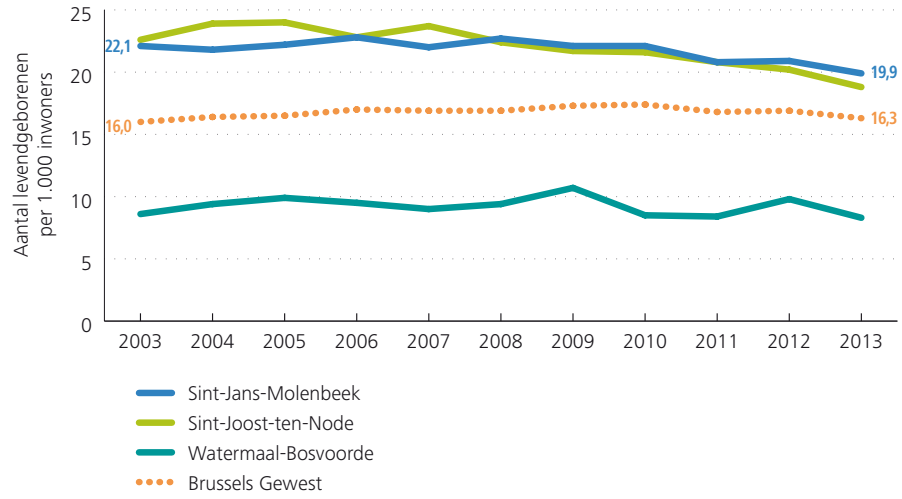
Geboortecijfer

In 2013 waren er 1 884 levendgeborenen in Sint-Jans-Molenbeek. De Statistische geboorteformulieren tellen 48 levendgeborenen meer dan de gegevens van de officiële bevolking in 2013. Dit verschil is te wijten aan de geboorten bij ouders-asielzoekers die ingeschreven zijn in het wachtregister, maar ook van ouders in een onregelmatige verblijfssituatie of met een specifiek statuut (zoals diplomatiek personeel), die niet opgenomen zijn in de officiële bevolkingscijfers[19].

Het geboortecijfer in Sint-Jans-Molenbeek is een van de hoogste van het Gewest (volgend op Sint-Joost-ten-Node, dat het hoogste cijfer optekende van het Gewest tijdens deze periode) 10-1. We herinneren eraan dat het totale vruchtbaarheidscijfer in 2014 ook veel hoger is in Sint-Jans-Molenbeek (2,5) dan in het Gewest (1,9)[20].

Tussen 2003 en 2013 is het aantal geboorten per jaar gestegen (+176 geboorten) in Sint-Jans-Molenbeek, maar minder sneller dan de bevolking; het geboortecijfer is dus gedaald.

10-1 Evolutie van het geboortecijfer, per 1 000 inwoners, 2003-2013

Bronnen: Observatorium voor Gezondheid en Welzijn van Brussel-Hoofdstad, Statistische formulieren voor geboorten, FOD Economie - Statistics Belgium

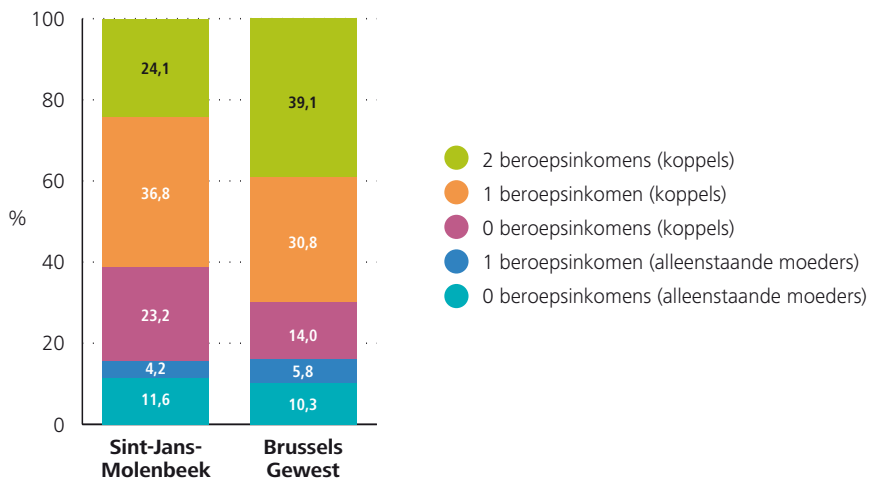
19 Anderzijds omvat de officiële bevolking, in tegenstelling tot de statistische geboorteformulieren, wel de geboorten van Belgische inwoners die in het buitenland worden geboren. Voor meer informatie over dit thema zie Hercot en al, 2015; Perinatale gezondheidsindicatoren van Brussel 2000-2012. Observatorium voor Gezondheid en Welzijn van Brussel-Hoofdstad.

20 Bron: BISA, FOD Economie - Statistics Belgium.

Sociodemografische kenmerken van de geboorten en de moeders

Door de vaak slechte socio-economische situatie van talrijke gezinnen in de gemeente, is het percentage kinderen dat wordt geboren in een huishouden zonder inkomen uit arbeid hoger in Sint-Jans-Molenbeek (35 %) dan in het Gewest (24 %) 10-2. Verder wordt 41 % van de kinderen geboren in een huishouden met één inkomen tegenover 37 % in het Gewest. Het aandeel kinderen die geboren worden in een eenoudergezin (alleenstaande moeder) is gelijk in Sint-Jans-Molenbeek en het Gewest (ongeveer 16 %).

10-2 Verdeling van de geboorten volgens het aantal inkomens uit arbeid in het huishouden en de familiale situatie, 2009-2013

Bron: Observatorium voor Gezondheid en Welzijn van Brussel-Hoofdstad, Statistische formulieren voor geboorten

In Sint-Jans-Molenbeek heeft 46 % van de vrouwen die tussen 2009 en 2013 bevallen zijn, geen Belgische **nationaliteit** (tegenover 50 % in het Gewest), en is meer dan acht op tien niet geboren als Belg (82 % in Sint-Jans-Molenbeek tegenover 74 % voor het Gewest).

Van de vrouwen die in 2013 bevallen zijn, zijn de meest vertegenwoordigde nationaliteiten respectievelijk de Belgische (55 % van de vrouwen), Marokkaanse (18 %), Roemeense (5 %), Franse (2 %) en Congolese nationaliteit (1,8 %). Tussen 2003 en 2013 kende het aandeel van de Roemeense moeders relatief de sterkste stijging aangezien deze slechts 2 % bedroeg in 2003.

Gezondheid van de borelingen en de moeders

Bij de vrouwen die bevallen zijn tussen 2009 en 2013 zijn heel **jonge moeders** proportioneel lichtjes sterker vertegenwoordigd in Sint-Jans-Molenbeek (2,6 %) dan in het Brussels Gewest (2,2 %) 10-3. Dit wordt verklaard door een groter aandeel vrouwen in deze leeftijdsklasse in Sint-Jans-Molenbeek, maar ook door een hoger vruchtbaarheidscijfer van de vrouwen van 15-19 jaar (1,8 % in Sint-Jans-Molenbeek tegenover 1,4 % voor het Gewest). In Sint-Jans-Molenbeek komt een laag geboortegewicht in functie van de zwangerschapsduur minder vaak voor (8,9 % tegenover 9,9 %). Dit zou gedeeltelijk kunnen worden verklaard door een hoger percentage moeders met obesitas en diabetes in Sint-Jans-Molenbeek. De andere indicatoren voor de **gezondheid van moeder en kind** in Sint-Jans-Molenbeek, die verder worden voorgesteld, verschillen niet significant van deze van het Brussels Gewest.

10-3 Indicatoren van de gezondheid van moeder en kind, 2009-2013

	Sint-Jans-Molenbeek		Brussels Gewest
	Aantal	Per 100 levendgeborenen	Per 100 levendgeborenen
Meerlinggeboorten	378	3,9	3,8
Vroeggeboorte (< 37 weken)	719	7,4	7,3
Laag geboortegewicht in functie van de zwangerschapsduur	853	**8,9**	9,9
Moeders < 20 jaar	251	**2,6**	2,2
Moeders ≥ 40 jaar	434	4,6	4,9

Bron: Observatorium voor Gezondheid en Welzijn van Brussel-Hoofdstad, Statistische formulieren voor geboorten en overlijden
Noot: De statistisch significante verschillen in vergelijking met het Brussels Gewest zijn in het **vet** weergegeven.

Perinatale, infantiele en foeto-infantiele mortaliteit

In Sint-Jans-Molenbeek ligt de perinatale, infantiele en foeto-infantiele sterfte lichtjes hoger dan in het Brussels Gewest, maar dit verschil is niet statistisch significant 10-4.

10.2. ALGEMENE GEZONDHEIDSTOESTAND

Levensverwachting

De levensverwachting is iets lager in Sint-Jans-Molenbeek dan in het Brussels Gewest. In 2012 bedroeg de levensverwachting[21] voor vrouwen 81,5 jaar en deze van mannen 77,5 jaar in Sint-Jans-Molenbeek, tegenover respectievelijk 82,9 jaar en 78,2 jaar in het Gewest. In de periode 2002-2012 daalde de levensverwachting voor de mannen sterker dan voor de vrouwen, zowel in Sint-Jans-Molenbeek als in het Brussels Gewest 10-5.

Vroegtijdig overlijden (voor 75 jaar)

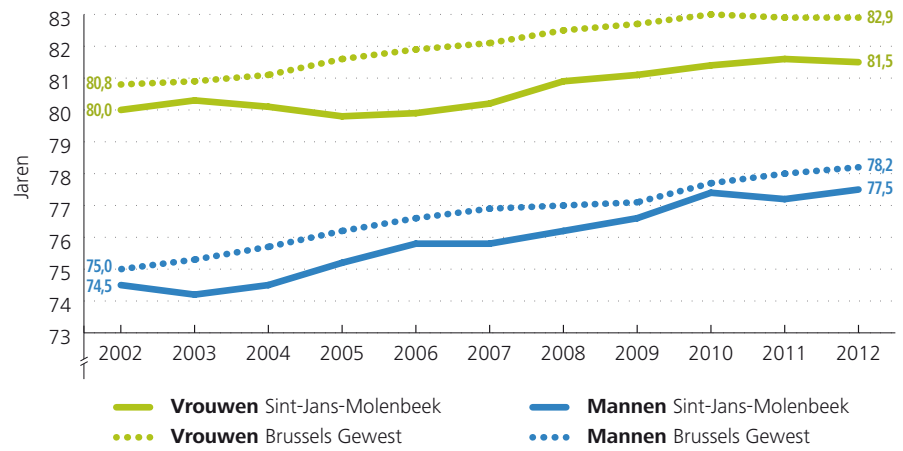
In Sint-Jans-Molenbeek bedraagt het cijfer van de vroegtijdige mortaliteit (voor 75 jaar) 319 per 100 000 mannen en 224 per 100 000 vrouwen 10-6. Na standaardisatie voor leeftijd verschilt dit percentage niet significant van het Brussels Gewest. In vergelijking met de gewestelijke situatie is het aantal vroegtijdige overlijdens door chronische aandoeningen van de luchtwegen hoger bij de Molenbeekse mannen.

10-4 Perinatale, infantiele en foeto-infantiele sterfte, 2009-2013

	Sint-Jans-Molenbeek		Brussels Gewest
	Aantal	Per 1.000 geboorten	Per 1.000 geboorten
Perinatale mortaliteit	85	8,7	7,8
Infantiele mortaliteit	29	3,0	3,0
Foeto-infantiele mortaliteit	97	9,9	9,4

Bron: Observatorium voor Gezondheid en Welzijn van Brussel-Hoofdstad, Statistische formulieren voor geboorten en overlijden
Noot: De statistisch significante verschillen in vergelijking met het Brussels Gewest zijn in het **vet** weergegeven.

10-5 Evolutie van de levensverwachting bij de geboorte per geslacht, glijdende gemiddelden over drie jaar[1], 2002-2012

Bronnen: Observatorium voor Gezondheid en Welzijn van Brussel-Hoofdstad, Statistische formulieren voor overlijden, FOD Economie - Statistics Belgium
Noot: [1] Het glijdend gemiddelde over 3 jaar wordt, bijvoorbeeld voor 2002 berekend als volgt: Levensverwachting in 2002 = (levensverwachting in 2001 + levensverwachting in 2002 + levensverwachting in 2003) / 3

21 De levensverwachting in 2012 wordt hier bepaald als het glijdend gemiddelde van de levensverwachting over 3 jaar heen ((levensverwachting 2011 + levensverwachting 2012 + levensverwachting 2013) / 3)

10-6 **Bruto vroegtijdig sterftecijfer (< 75 jaar) voor de belangrijkste vroegtijdige doodsoorzaken, per geslacht**, Sint-Jans-Molenbeek en verschil in vergelijking met het Brussels Gewest na standaardisatie voor leeftijd, 2009-2013

	Mannen			Vrouwen		
	Aantal sterfgevallen	Bruto sterftecijfer (/100.000)	Verschil in sterftecijfer in vergelijking met het Brussels Gewest[1]	Aantal sterfgevallen	Bruto sterftecijfer (/100.000)	Verschil in sterftecijfer in vergelijking met het Brussels Gewest[1]
Alle doodsoorzaken	694	318,8	-2 %	477	224,4	+8 %
Infectieuze en parasitaire aandoeningen	21	9,6	-3 %	21	9,9	+39 %
Kankers	231	106,1	-5 %	194	91,3	+7 %
Kanker van strottenhoofd, luchtpijp, bronchiën en longen	*74*	*34,0*	*-8 %*	*41*	*19,3*	*+11 %*
Borstkanker	*0*	-	-	*46*	*21,6*	*+12 %*
Endocriene, voedings- en stofwisselingsziekten	26	11,9	+53 %	16	-	-
Hart- en vaatziekten	131	60,2	-5 %	84	39,5	+22 %
Ischemische hartziekten	*62*	*28,5*	*-1 %*	*27*	*12,7*	*+22 %*
Andere hartziekten	*27*	*12,4*	*-9 %*	*18*	-	-
Cerebrovasculaire aandoeningen	*29*	*13,3*	*+14 %*	*25*	*11,8*	*+33 %*
Aandoeningen van de luchtwegen	69	31,7	+29 %	35	16,5	+8 %
Chronische aandoeningen van de luchtwegen	*45*	*20,7*	***+42 %***	*19*	-	-
Aandoeningen van het spijsverteringsstelsel	38	17,5	-8 %	26	12,2	+11 %
Chronische leveraandoeningen	*25*	*11,5*	*+11 %*	*14*	-	-
Onvolledig omschreven symptomen en ziektebeelden	29	13,3	-8 %	17	-	-
Uitwendige doodsoorzaken	88	40,4	-10 %	35	16,5	-23 %
Zelfmoord[2]	*23*	*10,6*	*-27 %*	*12*	-	-
Gebeurtenis waarvan niet duidelijk is of deze accidenteel of opzettelijk is ontstaan	*21*	*9,6*	*-4 %*	*5*	-	-

Bronnen: Observatorium voor Gezondheid en Welzijn van Brussel-Hoofdstad, Statistische formulieren voor overlijden, FOD Economie - Statistics Belgium

Noten: [1] Verschil in mortaliteit = (Gestandaardiseerde mortaliteitsratio – 1) x 100

[2] Het aantal sterfgevallen door zelfmoord wordt onderschat: een aantal zelfdodingen wordt geregistreerd als gebeurtenis waarvan niet duidelijk is of deze al dan niet opzettelijk is.

• Enkel de doodsoorzaken die meer dan 20 overlijdens tellen voor een van beide geslachten, zijn opgenomen in deze tabel. Indien er minder dan 20 gevallen zijn, worden het bruto sterftecijfer en het mortaliteitsverschil in vergelijking met het Gewest niet weergegeven en wordt de cel blanco gelaten.

• De statistisch significante verschillen in vergelijking met het Brussels Gewest zijn in het **vet** weergegeven.

Kankers: incidentie en screeningsprogramma's

Longkanker, dikkedarmkanker, borstkanker (bij de vrouw) en prostaatkanker (bij de man) zijn de vaakst voorkomende kankers in het Brussels Gewest.

In Sint-Jans-Molenbeek is de **incidentie** van prostaatkanker bij mannen, na standaardisatie voor leeftijd, lager dan op het niveau van het Gewest 10-7. De incidentie van andere kankertypes die in de tabel staan, verschillen niet veel van deze van het Gewest.

Internationaal wordt aanbevolen om een systematische **screening** te organiseren voor darmkanker en, bij vrouwen, borstkanker en baarmoederhalskanker. In Sint-Jans-Molenbeek is de totale borstkankerscreening lager dan in het Gewest. Daarentegen is het aandeel vrouwen dat een mammografie kreeg in het kader van het georganiseerde en gratis programma ('mammotest' genoemd) lichtjes hoger dan voor het Gewest[22] 10-8. De totale dekkingsgraad is echter lager dan de Europese aanbeveling van 70 % participatie.

Wat de screening voor baarmoederhalskanker betreft, is het percentage vrouwen tussen 25 en 64 jaar dat een uitstrijkje heeft laten nemen in de periode 2010-2012 in Sint-Jans-Molenbeek (47 %) lager dan dat van het Brussels Gewest (53 %)[23].

10-7 Bruto incidentiecijfers van longkanker, colorectale kanker, prostaatkanker en borstkanker, Sint-Jans-Molenbeek en verschil in vergelijking met het Brussels Gewest na standaardisatie voor leeftijd, 2009-2012

	Aantal kankers	Bruto incidentiecijfer (/100.000)	Verschil in incidentie in vergelijking met het Gewest[1]
Mannen			
Prostaat	144	80,9	**-15 %**
Longen-bronchiën	116	65,2	-2 %
Colorectaal	89	50,0	-9 %
Vrouwen			
Borst	237	130,5	-11 %
Colorectaal	95	52,3	+8 %
Longen-bronchiën	57	31,4	-6 %

Bronnen: Stichting Kankerregister en FOD Economie - Statistics Belgium
Noten: [1] Verschil in incidentie = (Gestandaardiseerde incidentieratio – 1) x 100
• De statistisch significante verschillen in vergelijking met het Brussels Gewest zijn in het **vet** weergegeven.

10-8 Dekkingsgraad van het georganiseerde borstkankerscreeningsprogramma en totale dekking van borstonderzoeken bij vrouwen van 50 tot 69 jaar, 2011-2012

	Sint-Jans-Molenbeek	Brussels Gewest
Mammotest	13,6 %	9,9 %
Mammografie en/of mammotest	48,1 %	52,9 %

Bronnen: InterMutualistisch Agentschap, Brumammo, FOD Economie - Statistics Belgium, berekeningen Observatorium voor Gezondheid en Welzijn van Brussel-Hoofdstad

22 Voor meer informatie over dit thema, zie Yannart et al (2015) *Vierde evaluatierapport van het georganiseerde screeningsprogramma voor borstkanker in het Brussels Gewest (2009-2013)*, Observatorium voor Gezondheid en Welzijn van Brussel-Hoofdstad.
23 InterMutualistisch Agentschap, Atlas. www.aim-ima.be

WOORDENLIJST

Activiteitsgraad: percentage van de beroepsbevolking in de bevolking op beroepsleeftijd (15-64 jaar).

Arme sikkel: zone van het Brussels Gewest waar al meerdere decennia een concentratie van de op economisch vlak meest kansarme bevolkingsgroepen woont. Deze bestaat uit de wijken in het noorden en het westen van de eerste kroon. Deze wijken behoren tot de armste wijken van het Gewest, ze vormen een sikkel rond het stadscentrum, van Sint-Joost-ten-Node tot de lage gedeelten van Vorst.

Armoederisicogrens: in navolging van de andere landen van de Europese Unie gebruikt België een relatieve armoededrempel om het aandeel van de bevolking te meten dat een armoederisico vertoont. Deze drempel werd vastgelegd op 60 % van het nationaal mediaan equivalent beschikbaar inkomen van het huishouden. Op basis van de enquête EU-SILC 2014 (inkomens 2013) wordt deze drempel in België vastgelegd op 1 085 euro per maand voor een alleenstaande persoon, 1 736 euro per maand voor een alleenstaande ouder met twee kinderen en 2 279 euro per maand voor een koppel met twee kinderen. Personen met een equivalent inkomen onder deze drempel worden beschouwd als risico lopend op armoede.

Beroepsbevolking: de beroepsbevolking van een grondgebied verwijst naar de inwoners van dit grondgebied die daadwerkelijk aanwezig zijn op de arbeidsmarkt, ongeacht of ze werken (tewerkgestelde bevolking op beroepsleeftijd) of werkloos zijn (niet-werkende werkzoekenden).

Binnenlandse werkgelegenheid: de binnenlandse werkgelegenheid stemt overeen met de banen van personen die op een grondgebied werken, ongeacht de woonplaats van de werknemers.

Btw-plichtige ondernemingen: de statistieken van btw-plichtige ondernemingen worden opgesteld door Statistics Belgium van de FOD Economie. Ze tellen enkel de maatschappelijke zetels van ondernemingen. Wat betekent dat deze statistieken geen rekening houden met de verschillende exploitatiezetels die een onderneming kan hebben, verdeeld over een of meerdere gemeenten en deze als een enkele onderneming beschouwen, gevestigd in de gemeente waar de maatschappelijke zetel zich bevindt.

De stopzettingsgraad van btw-plichtige ondernemingen wordt berekend door het aantal stopzettingen van btw-plichtige ondernemingen van een jaar te delen door het gemiddeld aantal actieve ondernemingen van dat jaar. Het aantal stopzettingen van btw-plichtige ondernemingen is gelijk aan het aantal die niet meer aanwezig zijn in de btw-registers op 31 december van een gegeven jaar maar wel voorkomend in de registers op 31 december van het jaar ervoor. Deze statistiek houdt geen rekening met de migraties van ondernemingen. Een onderneming die een gemeente verlaat om zich ergens anders te vestigen, zonder zijn statuut te veranderen in het register van btw-plichtige ondernemingen, zal niet in het aantal stopzettingen worden meegeteld.

De oprichtingsgraad van btw-plichtige ondernemingen wordt berekend door het aantal oprichtingen van btw-plichtige ondernemingen van een jaar te delen door het gemiddeld aantal actieve ondernemingen van dat jaar. Het aantal oprichtingen van btw-plichtige ondernemingen is gelijk aan het aantal ondernemingen aanwezig in de btw-registers op 31 december van een gegeven jaar en niet voorkomend in de registers op 31 december van het jaar ervoor. Deze statistiek houdt geen rekening met de migraties van ondernemingen. Een reeds geregistreerde onderneming die zich op het grondgebied van een gemeente vestigt, wordt niet als een oprichting beschouwd. De statistieken 2014 voor het aantal btw- plichtige ondernemingen waren bijgevolg uitzonderlijk hoog, vergeleken met de jaren voordien. Dat is te verklaren door een verandering in de wetgeving die sinds januari 2014 de prestaties van advocaten onderwerpt aan de btw. In de eerste maanden van 2014 hebben zij dan ook stappen moeten ondernemen om hun btw-inschrijving in orde te brengen. Deze inschrijvingen om zich aan te passen aan de nieuwe regels zijn geen echte oprichtingen van ondernemingen, omdat deze ondernemingen in de meeste gevallen reeds actief waren.

De faillissementsgraad van ondernemingen wordt berekend door het aantal faillissementen van ondernemingen van een jaar te delen door het gemiddeld aantal actieve btw- plichtige ondernemingen van dat jaar. Het aantal faillissementen van ondernemingen is gebaseerd op de aangiften van de handelsrechtbanken, aangevuld door informatie uit het ondernemingsregister van Statistics Belgium. We stellen vast dat er bijzonder veel waren in 2013 voor het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, omdat de handelsrechtbanken van Brussel voor koophandel in de loop van dit jaar een

"massale" schoonmaakoperatie hebben doorgevoerd voor de ondernemingen met een economische gezondheid die als dubieus werd beschouwd.

Circulaire migratie: duidt de beweging aan van personen die hun levensruimte delen tussen twee landen, wat vaak de mogelijkheid biedt om contact te houden met de familie die in het land van herkomst is gebleven en simultaan een baan in het buitenland te behouden.

Conventionele woningen: de conventionele woningen worden gedefinieerd als een geheel van aparte (omringd door muren en daken) en onafhankelijke potentiële verblijven (met een ingang direct naar de straat, een trap of de gang) die vanuit architecturaal standpunt opgetrokken zijn met permanente bewoning als doel.

Economische afhankelijkheidscoëfficiënt: de economische afhankelijkheids-coëfficiënt wordt verkregen door de bevolking in de meest afhankelijke leeftijdsschijven (namelijk de personen jonger dan 18 en de 65-plussers) te delen door de bevolking die het meest in aanmerking komt om een professionele activiteit uit te oefenen (18-64 jarigen).

Eerste kroon: in de concentrische voorstelling van een stad duidt een kroon wijken aan met een zekere maatschappelijke, stedenbouwkundige homogeniteit, die een ring vormen binnen de stad. De eerste kroon van het Brussels Gewest verwijst naar de wijken tussen de lanen van kleine ring en de middenring, gevormd door de grote lanen in het zuiden (Churchilllaan) en in het oosten (Generaal Jacqueslaan, Louis Schmidtlaan, Saint-Michellaan, Brand Whitlocklaan, August Reyerslaan en Lambermontlaan) en de spoorlijnen in het westen. Deze eerste kroon was volledig verstedelijkt rond 1930.

Equivalent leefloon: het equivalent leefloon is een financiële hulp die het OCMW in het kader van het recht op maatschappelijke hulp toekent aan personen die niet in aanmerking komen voor het recht op leefloon omdat ze niet voldoen aan de eisen in termen van nationaliteit, leeftijd of inkomen, maar die wel in een gelijkaardige noodbehoevende situatie verkeren. Het gaat hoofdzakelijk om kandidaat-vluchtelingen en vreemdelingen met verblijfrecht, die niet zijn ingeschreven in het rijksregister. De bedragen zijn identiek aan deze van het leefloon.
Voor meer informatie: www.ocmw-info-cpas.be

Fiscale statistieken: deze statistieken bevatten informatie over inkomens op basis van de aangiften in de personenbelastingen van personen die hun hoofdverblijfplaats in België hebben. Om deze te kunnen interpreteren moet men rekening houden met een aantal zaken. De gegevens hebben enkel betrekking op de inkomens die onderworpen zijn aan de personenbelasting. Sommige soorten inkomens zijn niet belastbaar en worden dus niet mee opgenomen in de fiscale statistieken. Dit betekent dat sommige sociale transfers (leefloon, equivalent leefloon en kinderbijslag in het bijzonder) vrijgesteld zijn van belastingen en dus niet mee opgenomen worden in het belastbaar inkomen. Ook zijn er enkele personen met een hoog inkomen dat niet belastbaar is via het nationaal systeem, zoals de buitenlandse diplomaten of internationale ambtenaren. De personen met deze verschillende soorten niet belastbare inkomens kunnen worden opgenomen in de aangiften waarvan het belastbaar inkomen nul is (en dus niet worden vermeld in de meeste fiscale statistieken) of in de lage inkomensklassen. Daarenboven onderschatten fiscale statistieken de inkomens uit kapitaal (roerende goederen en vastgoed) zwaar.

Foeto-infantiele sterfte: aantal sterfgevallen voor of tijdens de bevalling (vanaf het moment waarop de baby minstens 500 g weegt of na een zwangerschapsduur van minstens 22 weken) en de sterfte van levendgeboren kinderen voor de eerste verjaardag (0 tot verstreken 364 dagen) per 1 000 geboorten (levendgeboorten en doodgeboorten).

Geboortecijfer: het geboortecijfer is de verhouding tussen het jaarlijks aantal geboorten en de totale bevolking.

Gemiddeld inkomen per gewijzigde verbruikseenheid (GVE): deze indicator kan de gemiddelde levensstandaard binnen een bevolking benaderen, door rekening te houden met de structuur van de bevolking volgens de leeftijd en de samenstelling van de huishoudens. Om het gemiddeld inkomen per GVE van een gemeente te berekenen, wordt het fiscale inkomen (hier na belastingen) van de inwoners van de gemeente dus gedeeld door het aantal GVE van de gemeente (de berekeningswijze houdt geen rekening met aangiften van een totaal netto belastbaar inkomen dat gelijk is aan nul). Om het aantal GVE van de gemeente te berekenen, gebruiken we een equivalentieschaal die wordt toegepast om het aantal personen in een huishouden om te zetten in "equivalent volwassene": aan de eerste volwassene wordt een coëfficiënt 1 toegekend, aan alle andere personen ouder dan veertien jaar 0,5 en aan kinderen van veertien jaar en jonger 0,3. De bevolking werd hier dus omgezet in GVE om rekening te houden met de structuur van de huishoudens omdat deze een invloed heeft op de structuur van de uitgaven. Om vergelijkingen mogelijk te maken, moet elke persoon die deel uitmaakt van een collectief huishouden in de berekening worden beschouwd als gezinshoofd van een private huishouden.

Geslachtsverhouding: het gaat om de verhouding tussen het de aantal mannen en het aantal vrouwen. Via deze graad kan men de verdeling van de bevolking naar geslacht analyseren.

Gestandaardiseerde incidentieratio: totaal aantal gevallen van een bepaalde ziekte in de gemeente gedeeld door het totaal aantal "verwachte" gevallen in de gemeente

(verkregen door het incidentiepercentage per leeftijdsschijf van het Gewest toe te passen op de inwoners van de gemeente).

Gestandaardiseerd sterftecijfer: totaal aantal sterfgevallen in de gemeente gedeeld door het totaal aantal "verwachte" sterfgevallen in de gemeente (verkregen door het sterftecijfer per leeftijdsschijf van het Gewest toe te passen op de inwoners van de gemeente).

Gini-coëfficiënt: is een indicator van inkomensongelijkheid. De coëfficiënt schommelt tussen 0 en 1. De coëfficiënt is gelijk aan 0 in een situatie van perfecte gelijkheid waarin iedereen hetzelfde inkomen zou hebben. De coëfficiënt is daarentegen gelijk aan 1 in een situatie van totale ongelijkheid (één iemand heeft het volledige inkomen en de rest heeft geen inkomen). De coëfficiënt wordt hier berekend op basis van de fiscale statistieken, de aangiften met een totaal netto belastbaar inkomen dat gelijk is aan nul, worden niet mee in rekening gebracht.

Graad van financiële autonomie: aandeel van het eigen vermogen van de gemeente (met uitzondering van de voorzieningen voor risico's en lasten) in procent van het totale passief.

Groen en blauw netwerk: een programma in het Brussels Gewest met als doelstelling groene ruimten creëren, ze aaneenschakelen door middel van met groen omzoomde straten en rivieren doen herleven in het belang van de inwoners en binnen een bredere ecologische visie. Het werd opgestart in 1996 en werd in 1999 mee opgenomen in het Gewestelijk Bestemmingsplan (GBP).

Infantiele sterfte: aantal sterfgevallen van levendgeboren kinderen voor de eerste verjaardag (0+ tot verstreken 364 dagen) per 1 000 levendgeborenen.

Laag geboortegewicht in functie van de zwangerschapsduur: het geboortegewicht hangt nauw samen met de zwangerschapsduur. Bepaalde factoren kunnen bij identieke zwangerschapsduur tot een lager geboortegewicht leiden: roken, alcohol, aandoeningen van de placenta, enz. Fœtussen met een laag gewicht in vergelijking met het gemiddelde van de fœtussen die na een identieke zwangerschapsduur geboren worden, hebben vaak perinatale gezondheidsproblemen en een hoger mortaliteitsrisico. Het lage geboortegewicht voor de duur van de zwangerschap komt overeen met de totale levendgeborenen met een gewicht lager dan het percentiel 10 van de geboorten voor dezelfde zwangerschapsduur (zwangerschapsduur van 24 tot en met 41 weken), tijdens de geanalyseerde periode (hier 2009-2013).
Voor meer informatie: www.observatbru.be

Leefloon: het leefloon (tot 2002 bestaansminimum genoemd) is een specifieke vorm van het recht op maatschappelijke integratie. Het gaat om een minimuminkomen dat het OCMW toekent aan personen die onvoldoende bestaansmiddelen hebben en niet in staat zijn om deze via andere middelen te verwerven (residuair recht). De rechthebbende moet ook voldoen aan andere toekenningsvoorwaarden, in termen van werkbereidheid, nationaliteit, woonplaats en leeftijd.
Voor meer informatie: www.ocmw-info-cpas.be

Levensverwachting: de hier bestudeerde levensverwachting betreft de levensverwachting bij de geboorte, die aangeeft hoe oud iemand gemiddeld zou worden indien hij of zij vanaf de geboorte en doorheen zijn of haar leven op elke leeftijd dezelfde overlijdenskansen zou accumuleren als deze die opgetekend werden in de verschillende leeftijdscategorieën van de bestudeerde populatie gedurende een bepaald periode. De levensverwachting is in die zin geen voorspelling maar karakteriseert alleen op een synthetische manier de vastgestelde leeftijdsspecifieke sterftecijfers van de bestudeerde periode.

Liquiditeitsratio: aandeel van de schulden op een jaar of meer en van de financiële rekeningen in procent van de schulden op een jaar of meer van de gemeente.

Lokale vestigingseenheden: exploitatiezetels van de ondernemingen in de gemeente waar ze werkelijk gevestigd zijn, op voorwaarde dat ze ten minste één werknemer aangegeven hebben bij de RSZ.

Niet-werkende werkzoekende (NWWZ): personen zonder betaalde arbeid ingeschreven als werkzoekende bij de gewestelijke tewerkstellingsdienst (Actiris in het Brussels Gewest).

Officiële bevolking: alle personen die wettelijk ingeschreven zijn bij hun gemeentelijke administratie, met uitzondering van de asielzoekers.

Perinatale sterfte: aantal sterfgevallen voor of tijdens de bevalling (vanaf het moment waarop de baby minstens 500 g weegt of na een zwangerschapsduur van minstens 22 weken) en de sterfte van levendgeboren kinderen in de eerste week (0 tot verstreken 6 dagen) per 1 000 geboorten (levendgeboorten en doodgeboorten).

Rechthebbenden op de verhoogde tegemoetkoming (RVV): om de financiële toegang van personen met een laag inkomen tot de gezondheidszorg te verbeteren, krijgen verschillende categorieën personen (alsook hun personen ten laste) een verhoogde tegemoetkoming van de verplichte verzekering voor geneeskundige verzorging en dus een daling van het remgeld. Sinds januari 2014 zijn er drie voorwaarden die elk

recht kunnen geven op de verhoogde tegemoetkoming: (1) recht hebben op bepaalde uitkeringen (leefloon, equivalent leefloon, IGO, tegemoetkoming voor personen met een handicap, verhoogde kinderbijslag voor kinderen met een handicap); (2) het statuut van wees of niet-begeleide minderjarige vreemdeling (NBMV); (3) een laag inkomen. Voor de eerste twee categorieën wordt het recht op de verhoogde tegemoetkoming automatisch toegekend voor de gerechtigde en zijn personen ten laste. Personen met een laag inkomen, die niet automatisch recht hebben op de verhoogde tegemoetkoming, kunnen een aanvraag indienen en het recht wordt al dan niet toegekend op basis van een onderzoek van de inkomens van het huishouden.

Senioriteitscoëfficiënt: de senioriteitscoëfficiënt geeft het relatieve aandeel aan van de oudste personen (80 jaar en meer) binnen de groep senioren (65 jaar en meer). Deze coëfficiënt meet de vergrijzing van de senioren.

Statistische formulieren voor geboorten en overlijden: de geboorte- en sterftestatistieken kunnen aan de hand van twee bronnen worden opgesteld: het rijksregister (officiële bevolking) en de statistische formulieren voor geboorten en overlijden. Deze laatste bron omvat alle geboorten en overlijdens, ook deze bij de personen die niet ingeschreven zijn in het rijksregister, maar die in de gemeente wonen. Het aantal geboorten en overlijdens dat via de formulieren wordt geteld, is meestal hoger dan het aantal geboorten en overlijdens via het rijksregister.
Voor meer informatie: www.observatbru.be

Statistische sectoren: de statistische sectoren vertegenwoordigen de kleinste administratieve eenheid en is het resultaat van de onderverdeling van het grondgebied door de Algemene Directie Statistiek, op basis van structurele kenmerken die worden geïdentificeerd via volkstellingen (de laatste belangrijke aanpassingen dateren van 2001).

Statistisch significant verschil: een verschil tussen twee cijfers wordt statistisch significant genoemd, wanneer de kans heel groot is dat dit verschil overeenstemt met een reëel verschil en het risico dat het verschil het resultaat is van toeval, heel klein is.

Totaal vruchtbaarheidscijfer: aantal kinderen dat een vrouw in het reproductieve leeftijdsinterval zou krijgen indien ze hetzelfde vruchtbaarheidscijfer zou blijven vertonen op elke leeftijd. Het wordt berekend door de vruchtbaarheidscijfers per leeftijd op te tellen.

Tweede kroon: in de concentrische voorstelling van een stad duidt een kroon wijken aan met een zekere maatschappelijke, stedenbouwkundige homogeniteit, die een ring vormen binnen de stad. De tweede kroon van het Brussels Gewest omvat de wijken die het meest aan de buitenkant van de stad liggen, buiten de middenring, gevormd door de grote lanen in het zuiden (Churchilllaan) en in het oosten (Generaal Jacqueslaan, Louis Schmidtlaan, Saint-Michellaan, Brand Whitlocklaan, August Reyerslaan en Lambermontlaan) en de spoorlijnen in het westen. Deze tweede kroon werd verstedelijkt na de eerste kroon en bereikte de grenzen van het Brussels Gewest rond 1960.

Verouderingscoëfficiënt: de verouderingscoëfficiënt is de verhouding tussen het bevolkingsaandeel van senioren (65 jaar en meer) in vergelijking met het bevolkingsaandeel van de jongsten (jonger dan 18 jaar). Deze meet de vergrijzing van de bevolking.

Vruchtbaarheidscijfer: de verhouding van het aantal levendgeboorten bij vrouwen van een bepaalde leeftijd tot het aantal vrouwen van die leeftijd. De verstreken leeftijd, m.a.w. de leeftijd bij de laatste verjaardag, wordt in aanmerking genomen.

Werkgelegenheidsgraad: percentage van de werkende bevolking (werkend) in de bevolking op beroepsleeftijd (15-64 jaar).

Werkloosheidsgraad: percentage van de werkloze bevolking (niet-werkende werkzoekenden) in de beroepsbevolking.

Wijken: de wijken van het Brussels Gewest die in deze publicatie worden gebruikt, zijn deze van de Wijkmonitoring. Een wijk is een som van statistische sectoren, aan elkaar grenzend, gegroepeerd in functie van hun sociodemografische en fysieke kenmerken.
Voor meer informatie: www.wijkmonitoring.brussels

LIJST MET ACRONIEMEN EN AFKORTINGEN

Actiris	Brusselse Gewestelijke Dienst voor Arbeidsbemiddeling
BGHGT	Brussels Gewestelijk Herfinancieringsfonds van de Gemeentelijke Thesaurieën
BGHM	Brusselse Gewestelijke Huisvestingsmaatschappij
BISA	Brussels Instituut voor Statistiek en Analyse
Brumammo	Brussels Coördinatie Centrum voor Borstkankeropsporing
btw	Belasting over de toegevoegde waarde
EU	Europese Unie
EU-SILC	European Union – Statistics on Income and Living Conditions
FOD	Federale Overheidsdienst
GBP	Gewestelijk bestemmingsplan
GGC	Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie
GOB	Gewestelijke Overheidsdienst Brussel
HORECA	Activiteitstak die alle hotels en eet- en drinkgelegenheden (restaurants en cafés) omvat.
IGO	Inkomensgarantie voor ouderen
KSZ	Kruispuntbank van de Sociale Zekerheid
NBMV	Niet-begeleide minderjarige vreemdeling
NWWZ	Niet-werkende werkzoekenden
OCMW	Openbaar Centrum voor Maatschappelijk Welzijn
OESO	Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling
OGSO	Ondernemingsgebieden in de stedelijke omgeving
OKAN	Onthaalonderwijs Anderstalige Nieuwkomers
ONE	Office de la Naissance et de l'Enfance
POD	Programmatorische Federale Overheidsdienst
RIZIV	Rijksinstituut voor ziekte- en invaliditeitsverzekering
RSZ	Rijksdienst voor Sociale Zekerheid
RVA	Rijksdienst voor Arbeidsvoorziening
RVP	Rijksdienst voor Pensioenen
RVV	Rechthebbenden op de verhoogde tegemoetkoming voor de verzekering voor geneeskundige verzorging
WSE	Steunpunt Werk en Sociale Economie

VOOR WIE MEER WIL WETEN

MEER INDICATOREN

Wijkmonitoring van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest:
www.wijkmonitoring.brussels

Brussels Instituut voor Statistiek en Analyse:
www.bisa.brussels

Observatorium voor Gezondheid en Welzijn van Brussel-Hoofdstad:
www.observatbru.be

NASLAGWERKEN

Corijn, E. & van de Ven, J., 2013, *The Brussels Reader. A small world city to become the capital of Europe*. Bruxelles, VUBPRESS.

Dessouroux, C., 2008, *Espaces partagés, espaces disputés. Bruxelles, une capitale et ses habitants.* Bruxelles, Université libre de Bruxelles (CIRHIBRU) & Ministère de la Région de Bruxelles-Capitale.

Jaumain, S. (Dir.), 2009, *La Région de Bruxelles-Capitale. Histoire & Patrimoine des communes de Belgique*. Bruxelles, Racine.

Vandermotten, C., 2014, *Bruxelles, une lecture de la ville. De l'Europe des marchands à la capitale de l'Europe*. Bruxelles, Éditions de l'Université de Bruxelles.

Van Hamme, G. (Dir.), Grippa, T., Marissal, P., May, X., Wertz, I. & Loopmans, M. (2015). *Dynamiek van buurten in moeilijkheden in de Belgische stadsgewesten*. ULB – IGEAT. KULeuven – Department of Earth and Environmental Sciences. POD Maatschappelijke Integratie, Brussel. http://forms.mi-is.be/Atlas_NDL.pdf

bisa
perspective.brussels
brussels instituut voor statistiek en analyse

OBSERVATORIUM
VOOR GEZONDHEID EN
WELZIJN BRUSSEL

OBSERVATOIRE DE
LA SANTÉ ET DU SOCIAL
DE BRUXELLES

Zoom op de gemeenten: Sint-Jans-Molenbeek

De publicatie “Zoom op de gemeenten” van het Brussels Instituut voor Statistiek en Analyse en het Observatorium voor Gezondheid en Welzijn van Brussel-Hoofdstad verzamelt en analyseert demografische, socio-economische, welzijns- en gezondheidsindicatoren van de bevolking voor elk van de 19 Brusselse gemeenten. Deze publicatie dient als beleidsondersteunend instrument en geeft voor het werkveld inzage in de kenmerken van de bevolking waarmee en het territorium waarop ze werken.

www.bisa.brussels
www.observatbru.be

Dit document is ook beschikbaar in het Frans.
Ce document est également disponible en français.